

Natuurbehoud is zelfbehoud.
Dus zullen we er wat aan doen.
Allen samen: jullie en wij,
HET BELANG VAN LIMBURG

OP SCHOOL STONDEN ZIJ...

Op school stonden zij op bord geschreven,
het werkwoord hebben en het werkwoord zijn;
hiermee was tijd, was eeuwigheid gegeven,
de ene werkelijkheid, de andere schijn.

Hebben is niets. Is oorlog. Is niet leven,
is van de wereld en haar goden zijn.
Zijn is: boven de dingen uitgeheven.
Vervuld worden van goddelijke pijn.

Hebben is hard. Is lichaam. Twee borsten.
Is naar de aarde hongeren en dorsten,
is enkel zinnen, enkel botte plicht.

Zijn is de ziel, is luisteren, is wijken,
is kind worden en naar de sterren kijken,
en daarheen langzaam worden opgelicht.

ED HOORNIK.

Je zult inderdaad vrij zijn, wanneer je dagen niet zonder zorg
en je nachten niet zonder hunkering en verdriet zijn. K. GIBRAN.

De man keek rond en overschooude de verwoesting. Ongelooflijk wat er in die tijd was vernield. Bedenkend dat er toch niets aan was te veranderen vertrok hij voor zijn wandeling over de hei. Vooral op zijn rug voelde hij zich nat. Het werd een plakkerig geval. De wind zal me wel drogen, dacht hij, hij was wel iets gewoon. Hij wilde het warm krijgen en daarom stapte hij flink door. Nog altijd besepte hij eigenlijk niet wat hem was overkomen en waaraan hij op het nippertje was ontsnapt. Dat kwam pas veel later. Alleen bekroop hem een gevoel van spijt dat hij nog maar eens zijn fotoapparaat was vergeten. Prachtige opnamen had hij kunnen maken. Eens te meer besloot hij het ding voortaan toch maar weer mee te slepen.

Scherp door zijn oogspalten turend, zag hij in de randen van de berken- en gagelstruiken aan de horizon, de bruinrode facetten van winterbottenen twijgen flitsen. Tegen de antracietgrijze achtergrond van de bomenopslag waren ze precies omgeven van de stralenkrans van een aura. Je moest echter ingespannen kijken om het te zien. Ongeduldig wachtten de knoppen op de eerste lentezon om onder de weldoende warmte open te breken. De man werd stil aan zichzelf en begon zich weer vragen te stellen. Hoeveel latente energie lag hier opgestapeld? Welke krachten lagen hier te sluimeren? Waarvan kwam die aura?

Proberend meer inzicht te krijgen in al die onvermoede geheimen, verzonk hij weer in zijn zelfgenoegzaam gepeins en ging van oudsher zijn gang.....Eens te meer was hij weer alleen op de heirweg van elke dag..... zijn gedachten breed uitdeinend als het rimpelloze watervlak van het heideven dat in de verte lag te blinken tussen de berkenstruiken.

jef leijssen.

Slechts één ding was hem heel duidelijk: niet verder, dacht hij, niet meer onder een boom. Toch was hij niet in paniek. Zijn trouwdheid met de natuur zat daar misschien wel voor iets tussen. Hij zette zich neer, hurkte op zijn hielen, trok de wijde anorak over zijn knieën, zette de kap over zijn natte muts, keerde zich met zijn rug naar de sneeuwstorm en liet begaan. Hier was toch geen kruid tegen gewassen. Stoicijns wachtend, werd hij vlug een met zijn omgeving en sneeuw-de onder. Toch bleef hij verwonderd en als op zijn hoede naar de boom loeren waar hij eerst onderdoor had willen lopen en die nu geveld en gekloven tegen de grond lag. Hij was nog niet gerust.

*

*

*

Even plots als het helse noodweer was opgestoken, trok het af. De wind ging liggen als gekalmeerd, het sneeuwen hield bijna onmiddelijk op, de lucht trok gezuiverd weer open. Het licht werd sterker. Spoedig brak zelfs de zon door. Pas nu bemerkte de man, dat hij al de tijd tussen de talloze bruin verdorde bloempropjes van dopheide had gezeten. Duizende en nog eens duizende waren het er. De bloemen staken uit boven het met sneeuw gevulde dorgele gras-sprietentapijt. Het ganse landschap werd gedomineerd door een fel stralende witheid, die heel koud aandeed. Alles wat rechtstond was aan de Westkant tot in de kleinste bijzonderheden scherp wit getekend. Alles was verdoezeld, viel veel minder op, was bijna aan het zicht onttrokken. Kreunend lieten de wiegende bomen hele pakken witte watte van hun takken vallen. Met een doffe plof viel de sneeuw op de grond. Het hele geval had amper een uur geduurd.

Nieuwsgierig en tot zichzelf gekomen stond de man recht. Hij schudde de sneeuw van zijn rug en deed zijn kap af. Hij voelde zich een beetje stram en boog een paar keer voorover om een betere bloed-circulatie te krijgen. Een heel speciaal gevoel doorstroomde hem. Hij voelde zich als het ware bevrijd, uit zichzelf getreden, heel licht en open, een beetje "high" en een vreemde blijheid maakte zich van hem meester. De ontlading had zich ook aan hem voltrokken. Hij voelde zich als het ware pas gewassen, want hij had letterlijk en figuurlijk onder een stortbad gestaan.

Eigenlijk ervaarde hij, dat zijn eeuwige alleen zijn toch niet veel om het lijf had. Hij had het cosmisch geweld best met een ander willen delen. Zijn rijke gevoel hij nu willen toetsen aan dat van iemand anders die dat op dezelfde manier kon ervaren en verwerken. Ach, dacht hij, eenzaamheid is toch ook niet alles. Hij kon er wel de velden van zijn dromen in verbouwen en de vreemde drang der seizoenen in verliezen, maar dan hield het ook op. Maar wie, wat, waar en hoe.....? Een triest gevoel kwam over hem.

diagonalen in alle richtingen, precies hypothenasa's van ongelijke driehoeken. De heen en weer flitsende punten deden een beetje denken aan wegschietende atomen op een oscilloscoopscherm.

Het onweer naderde nu snel zijn climax. Toch wel een beetje ongerust begon de man de seconden af te tellen tussen bliksemschicht en donderslag. Zo probeerde hij de afstand te schatten die de kern nog van hem verwijderd was. De tussenpoos werd als maar korter. In een minimum van tijd, veranderde de den met zijn neerhangende takken in een spetterende gieter. De vallende waterdruppels boorden pletsend zwarte gaatjes in het witte sneeuwtapijt. Zelfs aan de grond boog de stam door onder het geweld van de nu praktisch horizontaal neerslaande sneeuwvlaag. Hij voelde de grond met het dikke dorre naaldkussen telkens een beetje oplichten onder zijn voeten. De lucht werd nu bijna inktzwart, de zichtbaarheid daalde tot ongeveer twintig meter, de wind geselde ongenadig alles wat hem in weg stond. De elkaar steeds korter opvolgende slagen begonnen de reglmaat van een metronoom te vertonen. Met het helse lawaai steeg ook de onrust in de man.

Binnen de korste keren voelde hij zich druipnat worden, het water begon door de naden van zijn vest te trekken. Druppelend liep het van zijn rug in zijn laarzen. Ik moet hier weg, dacht hij, ik word hier helemaal nat en dadelijk valt deze boom ook om. Terug naar de wagen ging niet meer, die stond te ver. Speurend keek hij in het rond. Dertig meter verderop zag hij een jonge eik. Hij had nog veel opgekrulde bruin verdorde bladeren, die zich krampachtig vasthiielden om toch maar niet in de vuile sneeuw te vallen. Vierklauwens liep hij naar de eik. Die zou hem beter beschermen.

Nauwelijks vertrokken, voelde de man zich als in zijn nekvel gegrepen en neergesmaakt. Hij voelde als het ware lijfelijk hoe de bliksem door de ruimte kloof, zonder tijdsverschil gevolgd van een korte harde splijtende donderslag. Alhoewel verblind, zag hij op nog geen twintig meter van hem verwijderd een gevorkte den, als met een bijl doormidden gekloven, tegen de vlakte slaan. De man verschoot heel erg. Onbewust sloeg hij een hand voor zijn gezicht, het oeroude instinctieve gebaar van bescherming. Alle notie van ruimte en tijd verliezend hij totaal geen benul meer van de plaats waar hij zich bevond. Hij wist echt niet meer wat er gebeurde. Verlamd verloor hij alle contact met zijn omgeving.

*

*

*

Pas enige tijd later, hoelang dat wist hij niet, stelde hij vast dat zijn knieën nat werden. Het koude gevoel bracht hem weer tot zichzelf. Hij lag op de grond, als van de hand Gods geslagen. Verklaren wat hem overkomen was kon hij niet. Het ging hem gewoon boven zijn petje, hij kon er niet bij. Toch had hij nog zoveel tegenwoordigheid van geest, dat hij voelde dat dit hem helemaal boven zijn macht ging. Hij legde er zich dan ook letterlijk en figuurlijk bij neer en sloot zich geestelijk af. Het baatte toch niets.

"DOOR ALLE SEIZOENEN HEEN."

INFERNO OP DE HEI.

Een herinnering aan het zware onweer van 3 januari 1978.

Ach, zei de man, wat kan het me deren. Hij had tenslotte twee dikke truien aan en de lange onderbroek hield zijn benen warm, hij kon er tegen. Hij sloot het autoportier, trok de zwarte muts dieper over zijn lange haren en vertrok, windop. Spoedig bleek echter, dat de windstoten, die hem reeds tijdens de rit van de weg hadden willen rukken, zeker niet in kracht waren afgenomen, in tegendeel. Om zijn bril tegen de schuin neerstriemende regendruppels te beschermen, dook hij weg achter de opgezette kraag van zijn vuilbruine anorak. Het hielp niet zoveel. Zijn bruingehand-schoende vingers speelden ruitenwisser.

Toch erger dan ik dacht, bromde hij in zichzelf, ik moet zien dat ik in dat bosje kom. Zich schrap zettend, worstelde hij moeizaam tegen de nog krachtiger wordende wind- en regenvlagen in. Hij prees zich gelukkig dat hij zijn "botten" aanhad, zo hield hij tenminste niet te letten op de grote waterplassen in de modderige zandweg. De melkwitte lucht boven hem, trok aan de horizon dicht en veranderde daar in blauwzwart. Er zat iets beangstigends in. Wolkenflarden vlogen over als werden ze weggesmeten. Kladden duiven klapwiekten naar veiliger oorden. Geen vogel of konijn te bespeuren. Alles en iedereen dook onder voor het geweld. De regen werd al vlug plakkerige sneeuw. In de verte rommelde een naderend onweer.

Verdomme, vloekte de man, wat gaan we nu hebben? Een onweer? En dat begin januari, hartje winter? Wat krijgen we nog allemaal? (Pien zei 's anderendaags in het weerbericht dat een vrij zeldzame cumulo-nimbus de aanstichter was geweest.)

De man naderde de dode zwarte resten van een door brand geteisterd bos. Sterk verticaal gelijnd staken de zwart geblakerde stammen tegen de dreigende hemel af als even zoveel om hulp schreeuwende vingers. Huilend en fluitend baande de gierende wind zich een weg door de bomen. Krakend en scheurend, kriskras in elkaar hakend vielen hier en daar dode stammen om, anderen meeslepend in hun val. Hun wortelstel stak als een opengesperde hand boven de grond. Het leek de laatste noodkreed van iemand die wegzinkt in de bodem.

Hier niet, dacht hij, hier niet. Seffens valt er een boom op mijn kop. Aan de andere kant van de weg stond een grote zware fijnspar met een wijdvertakte naaldkruin. Hij kroop achter de schilferige stam, hield zich uit de ergste wind en keek benieuwd in het rond. Tegen het zwart van de bomen trokken de neervallende sneeuwvlokken

Een beetje verderop komt men aan een weide. Ondanks dat het zeer zure en arme grond is kan men in de zomer toch heel wat plantensoorten aantreffen. Zo zijn daar: knolsteenbreek, witbol, gewone koekoeksbloem, moeras-vergeet-me-nietje, e.a.

Verder wandelend komt men in de vallei van de Eetsevelderbeek. Deze heeft zich al kronkelend een weg gebaand door het moeras. De mooi gevarieerde kleuren van de bloemen doen ons in de zomer verstomd staan. Er zijn o.a. moerasspirea, biesgras, moerasbastardwederik en valeriaan. Ook het goudveil komt hier voor. Het speenkruid, gele lis en adderwortel staan er ook. Hieruit is af te leiden dat het moeras op sommige plaatsen nog ongeschonden is. Langs het snel stromend beekje ziet men nog al eens een ijsvogel.

In de winter komen engelwortel en akkerdistel meer tot hun recht. De zaden maken het mogelijk dat verschillende vogelsoorten in de winter hier kunnen blijven. We denken aan kneu, vink, groenling en de putter die een wintergast is.

Langs het pad ziet men in de struiken klimop dat veel oppervlakte beslaat en wilde kamperfoelie die menig boompje probeert te wurgen.

Op het einde van het gevolgde pad komt men langs een lorkenbos. Dit is hier enkel met een winstgevend doel geplant. Het staat hier ook niet op geschikte grond. Op plaatsen waar er licht door kan treffen we de adelaarsvaren in grote hoeveelheden aan.

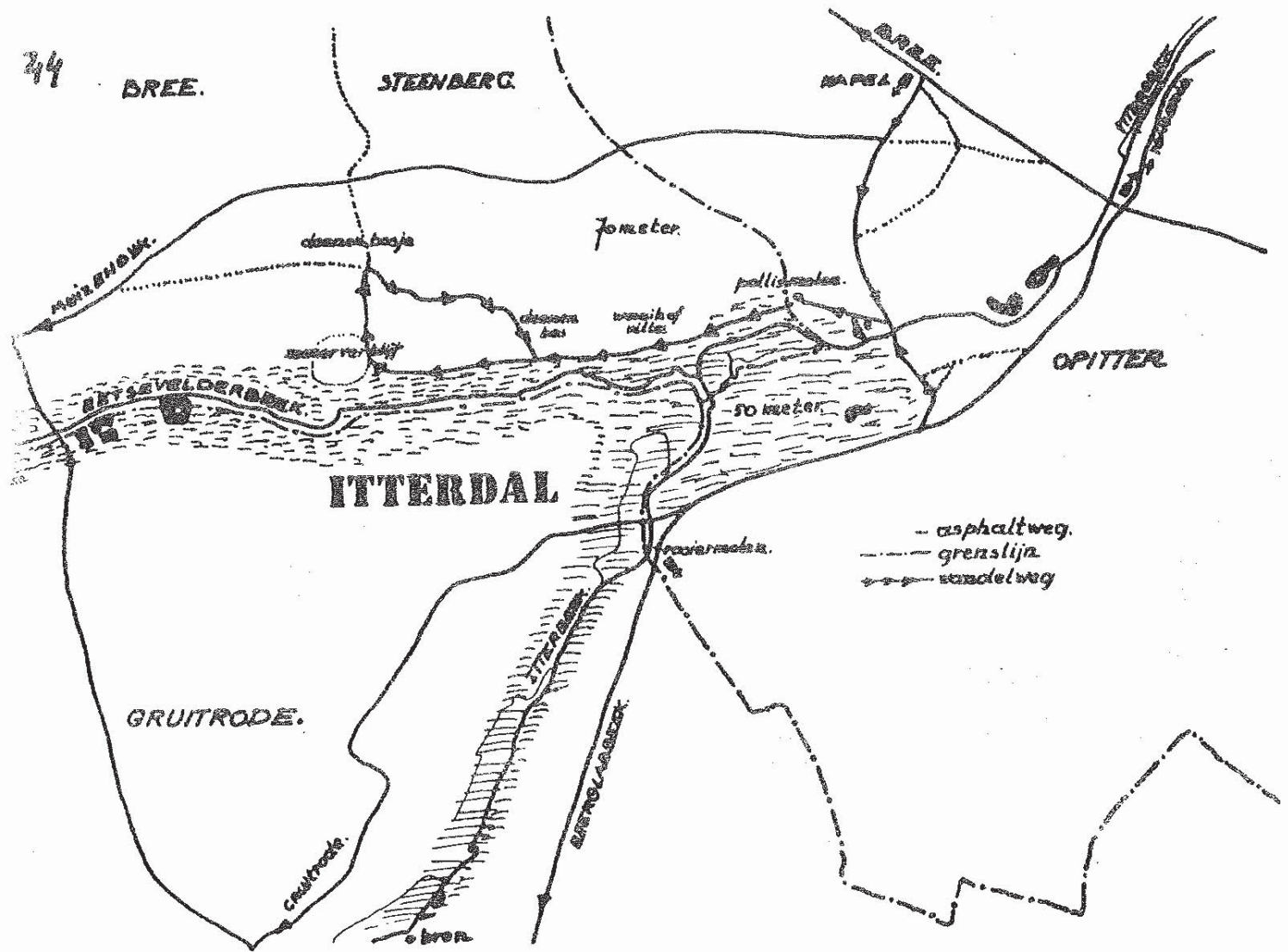
Men volgt nu de weg naar de top van de heuvel. men slaat rechts af en volgt het pad tussen de akkers. Men komt dan langs een zomerverblijf en hier gaat men door het bos naar beneden. Men komt dan terug op de weg naar de Pollismolen. Hier kan men struik- en dopheide zien die veelvuldig tussen de bremstruiken voorkomt. In de herfst kan men hier ook heel wat soorten paddestoelen aantreffen.

Het Itterdal is rijk aan bloemen en planten. Een plantenliefhebber kan hier werkelijk zijn hartje ophalen.

Het gebied is niet zo rijk aan vogelsoorten, maar toch zal de vogelliefhebber zich niet vervelen. Gedurende het ganse jaar kan men een dertigtal soorten waarnemen. In de zomer verblijven hier de nachtegaal, fitis, grasmus, tuinfluiter, koekoek ende wielewaal. Keep, sijs, koperwiek en kramsvogel zijn de gewaardeerde wintergasten.

Samenvattend kan men zeggen dat het Itterdal nog een zeer mooi natuurgebied is waar allerlei soorten begroeningen elkaar afwisselen. Het wordt echter sterk bedreigt door de inplanting van onwettige zomerverblijven en vijvers. Zo zal ook de steeds zeldzamer voorkomende ijsvogel verdwijnen. Laten we daarom nog genieten van dit stukje aards paradijs nu het nog mogelijk is.

Frans Vaneygen.

kan het een aangename verfrissing zijn voor de dorstigen. Zo ziet men nog maar eens dat de natuur voor alles zorgt.

Vertrekkend aan de oude molen kan men de weg in oostelijke richting volgen. Hij kronkelt onder de bomen en de struiken door. Hier vindt men nog echte natuur en men heeft op de kronkelende weg geen hinder van de buiten wereld waarvan hij wel lijkt afgesloten. Natuurlijk is dit niet zo, maar het komt door de heuvelrug die het lawaai van de omgeving afleidt over de vallei.

Het oerbos, eeuwen geleden overwegend bestaande uit eiken en berken, is bijna geheel verdwenen. Op de heuvelrug is een dennebos aangeplant, waarin men wel eens een spechtensmidse aantreft. In de vallei hebben elsen, berken, ratelpopulieren, hazelaars en sporkenhout de bovenhand gekregen. Men kan hier dan ook de wielewaal aantreffen.

Wanneer men afdaalt naar de Itterbeek, dan kan men heel goed zien dat het water ijzerhoudend is. Hier lopen de Itter en de Eetsevelderbeek samen.

Het Itterdal ligt natuurlijk in de vallei van de Itter. Langs beide zijden heeft men een heuvelrug. De vallei is gelegen op een hoogte van 50 meter, de top van de ruggen op 70 meter. Het Stramrooier Broek dat op een hoogte ligt van 29-30 meter bevindt zich op een afstand van 10 KM van het Itterdal.

Het Itterdal zou in de Oertijd een zijarm van de Oermaas geweest zijn. Gevonden fossielen van zeeëgels, schelpen en ringwormen wijzen hierop. Aan de hand van de gevonden speer- en pijlpunten zou men kunnen afleiden dat hier eertijds mensen hebben gewoond.

Langs de Itterbeek liggen heel wat molens. Zo zijn er de Rooiermolen, de slagmolen en de Pollismolen.

De Pollismolen, is een van de oudste molens van de omtrek. Reeds in de twaalfde eeuw was deze molen bekend onder naam van Waaienbergmolen. Naderhand veranderde deze molen dikwijls van eigenaar en naam: Vissermolen, Schelenmolen en ten slotte Pollismolen. Deze laatste naam zou ontstaan zijn door de ligging van de molen. Hij ligt namelijk aan de rand van een moerassig gebied waar zich heel veel zeggepollen bevinden.

De Pollismolen en de 11 bunder erbij horende grond (1 bunder is 80 are) werden door de Heer Domen aangekocht in 1880 voor een bedrag van 15.000 frank. Hij had een gezin van 13 kinderen. Hij maalde rogge en boekweit. De molenstenen dienden tweemaal per week gescherpt te worden wat wijst op een intensief bezoek. Ook de ruime en grote gebouwen wijst daarop.

De Itter, die de krachtbron is van deze molen is nochtans maar een klein beekje. Men mag het wonderlijk noemen dat dit kleine beekje eeuwenlang in staat was deze molen en ook de anderen te laten draaien.

Wanneer men in dit gebied wil wandelen, en men kent het niet is het aan te raden de wandelweg te volgen die op het bijhorend kaartje is aangeduid. Men kan zich dan de plaats een beetje voorstellen. Ideaal is natuurlijk dat men een gids ter plaatse heeft. Men kan zich hierna bevragen bij Wielewaal Bree. Zo zou men het ganse gebied eens kunnen verkennen. De wandeling kan wel een uur of vier duren. Vanaf dit seizoen worden er geleide wandelingen gehouden: zie wandelagenda. Men volgt dan ook ongeveer de aangeduide wandelweg. Bij slecht weer is het nodig zich van waterdicht schoeisel te voorzien.

Het huidige Itterdal is een moerassig gebied. Het is dan ook aangeraden de wandelweg niet te verlaten.

We vertrekken aan de Pollismolen die een goede parkeergelegenheid is. Hier ontspring een kleine bron. Buiten deze ontspringen er nog verschillende in de moerassen zelf. Het water heeft een ijzersmaak, doch het is helder en nog zuiver. Na de wandeling

FIJNE WANDELPLEKJES.

HET ITTERDAL. *****

Het Itterdal is gelegen op de grens van Bree, Opitter en Gruitrode. Men kan er gemakkelijk komen, wanneer men de weg van Bree naar Opitter volgt. Men slaat dan de eerste weg na de kapel van Opitter rechtsaf. Deze weg volgt men een 400-tal meter, waarna men weer rechtsaf slaat. Deze bergaf lopende weg volgend komt men aan de Pollis-watermolen waar parkeergelegenheid is voor de wagen.

Het eigenlijke Itterdal begint bij de samenloop van de Itterbeek en de Eetsevelderbeek. De Itterbeek ontspringt te Gruitrode. Zij vormt de natuurlijke grens tussen Bree en Gruitrode. De Wijshagenerbeek ontspringt op de Donderslagse Heide te Meeuwen. Ze wordt Eetsevelderbeek geneemd vanaf de samenloop van de Wijshagenerbeek met de Boshoverbeek. Het gebied juist ervoor, is het Eetseveld of zoals het door velen uit de omgeving wordt genoemd: Klein Zwitserland.

Houding van BBL t.o.z. van NAL:

BBL is blij met het contact,
zetel van BBL is te Antwerpen;
secretariaat blijft te Brussel om beter contact te hebben met
de centrale beleidscentra;
BBL aanvaardt NAL als representatief orgaan in Limburg;
BBL neemt stelling t.o.z. v/d legalisering v/d week-endhuizen:
aanvaardt het standpunt van Eyskens niet;
handhaaft het standpunt van D'Hoore (1972);
wijst op herhaalde overtredingen t.o.z. v/d afspraken gedaan in
verband met de gewestplannen:
stelt rode telefoon in;
noteert alle klachten in verband met de overtredingen;
speelt deze door naar het ministerie;
geeft een nieuw blad uit: men kan daar berichten in plaatsen;
onderlijnt haar houding t.o.z. van het actie-comitee A-24:
BBL hield zich afzijdig maar keek belangstellend toe;
BBL wil zelf niet in de belangstelling komen of inspraak krijgen;
BBL biedt hulp aan als deze noodzakelijk en wenselijk is.
Isis en Wielewaal-Bree kregen langs BBL een milieudeskundige toe-
gevoegd om het geval De Luysen te verdedigen voor het Hof van
beroep te Antwerpen.

Werking per regio:

op socio-cultureel vlak:

proberen uitwisseling te krijgen van info, dia- en filmavonden;
natuurwandelingen plannen met alle organisaties;
politieke bewustwording in de hand werken door het inrichten
van meer voordrachten en debatten;
regionale bladen goed verzorgen, want deze zijn de spreekbuizen
van de verenigingen, hun werking en hun ideeën.

directe natuurbeschermingsacties:

uitgesproken vonnissen proberen te doen uitvoeren;
politici herinneren aan hun verkiezingsbeloften;
BBL moet eerst contact nemen met de regio vooraleer over
te gaan naar actie in een of andere zaak;
nog meer mensen moeten worden gevonden om in te springen;
voorstel om zich te specialiseren per regio:
Noord-Limburg: stedenbouw en ruimtelijke ordening;
Midden-Limburg: Openbaar vervoer;
Maasland: grindproblematiek.
vertegenwoordiging handhaven in alle organisaties;
Verder uitbouwen van het documentatiecentrum op alle vlakken.
Beide vlakken op alle fronten en werkingen volledig zelfstandig
uitbouwen om te voorkomen dat men om een of andere reden zou
trachten de subsidies in te trekken of te verminderen.

verslaggever: jef leijssen.

opzet v/e studie over het Schulens Broek;
 samenstelling v/h dossier tegen de rechte trekking van en tegen de
 inplanting v/d actieve recreatiezone bij de Zwarte Beek te Koersel
 samenstelling v/h dossier ter bescherming v/d houtwallen, hout-
 kanten, holle wegen en zeldzaam waardevolle landschappen.

Dit als documentatie bij voorstelling tto decreet.
 inrichting v/e cyclus om de politieke bewustwording in de hand te
 werken in samenwerking met wereldscholen en Isis.
 oprichting van plaatselijke groepen: Bero, Groencomitee Hasselt,
 en Ecologie Lummen.
 toetreding van Natura-Limburg en Velt Midden-Limburg.

ZUID-LIMBURG EN MAASKANT. Jef Dijnens voert het woord namens Orchis.
 inrichting v/e voordrachtavond met Prof. Libbrecht als spreker;
 de iets of wat zwakke samenwerking met het actie-comitee werd
 goed gemaakt door geldelijke steun;
 oprichting van nieuwe groepen te Neerharen en Maasmechelen;
 aansluiting van Riemst, Lanaken, Wielewaal St Truiden-Borgloon.
 Het meeste werk en tijd en energie werd gestoken in het opstellen
 van een bezwaarschrift aangaande het ontwerp-gewestplan Limburgs
 Maasland. Dit in verband met de ecologische waarde, de ver-
 keersproblematiek, de ontgrinding en de recreatie in de streek.

DE WERKING VAN NAL OP PROVINCIAAL NIVEAU.

Men mag zeggen dat Nal goed overkomt op nationaal en provinciaal vlak.
 Dit dank zij de goede werking, de harde inzet en de sterke motivatie
 van de bestuursleden in samenwerking met de regionale centra.

Dit vindt zijn weerslag in:

- de samengestelde dossiers,
- de pers die op de gepaste tijd meespeelt;
- het betrekken van ernstige wetenschapslui;
- de professionele aanpak,
- het weren van alle amateurisme.

FINANTIEEL verslag door Rik Van Duffel, penningmeester.

de boekhouding voor het jaar 1977 wordt afgesloten met een batig
 saldo, hoofdzakelijk dankzij de steun van de onderscheiden regionale
 centra. Vooral de Werkgroep Limburgse Natuurgidsen liet zich aan haar
 beste zijde kennen. Bedankt mensen.

Er zijn nog steeds geen subsidies, noch vrijgestelden;
 Misschien kan een bal worden georganiseerd in de traditie van dit
 van het actie-colmittee A-24 om centen in het bakje te krijgen.
 Aanwezigheid i/d op te richten Intercommunale van het Leefmilieu
 is ook om deze reden gewenst, daar zij grote sommen ter be-
 schikking zal gesteld krijgen.

KRACHTLIJNEN VOOR 1978.

Verdere organisatorische uitbouw is noodzakelijk voor erkenning,
 subsidiering, vrijgestelden, betere werking, sterkere representatie
 op alle vlakken.

3 VERSLAG VAN DE TWEEDE STATUTAIRE VERGADERING VAN NAL, VZW.

datum: 28-01-78; 14.00 uur.

Plaats: Natuurwetenschappelijk Museum te Bokrijk.

aanwezig: 45 personen.

Verontschuldigd: Jan Bollen, Jan Peumans. Eugeen Wellens.

Leon Bergmans, voorzitter, opent de vergadering met een:

hartelijk welkom aan:

alle aanwezigen;

Roeland Dirikx, algemeen secretaris BBL, Vlaamse afdeling.

dankwoord aan:

iedereen voor de opkomst;

11 apostelen medebestuurdersleden voor de inzet en motivatie;

alle 4000 leden voor de aansluiting;

actie-comitee A-24 voor de behaalde resultaten;

Herman Sourbron voor de persmedewerking;

onze Nederlandse vrienden van a/d andere kant van Caestert.

EVALUATIE 1977.

NOORD-LIMBURG: Jaak Faassen voert het woord namens Isis, vzw.

de werking heeft zin en groeit langzaam uit;

de vereniging wordt langzaam bekend;

langs haar driemaandelijks contactorgaan;

langs raad en daad verstrekt a/d gemeenschap waarvoor zij optreedt

de vereniging krijgt invloed op lange termijn;

er zijn geen chalets bij gekomen in de Dommelvallei;

de zandwinning is definitief verleden tijd;

Toch wordt de politieke draagwijdte nog niet voldoende beseft;

door sommigen van de zes aangesloten groepen;

een betere samenwerking is vereist;

een betere plaatselijk politieke analyse is gewenst.

dit jaar werd het volgende gepresteerd:

briefwisseling van 232 stuks;

1016 verzonden infonummers;

1 algemene en 9 gewone bestuursvergaderingen;

vertegenwoordiging in plaatselijke, regionale en provinciale

18 bijzondere werkvergaderingen; groepen;

voorbereidende studiedag voor het milieucongres te Kermt;

14 socio-culturele activiteiten;

10 publieke wandelingen;

publicaties in verschillende kranten en tijdschriften.

door het vele te presteren werk is een uitbreiding van mankracht meer dan noodzakelijk.

MIDDEN-LIMBURG: Jean-Louis Gilissen voert het woord:

een bespreking van het Gewestplan Hasselt-Genk werd opgesteld;

medewerking aan de A-24 activiteiten;

evaluatie van het groenprogramma: de politici werden herinnerd

aan hun beloften gedaan met de verkiezingen;

opstelling van het dossier De Maten:

voorstelling tot aanpassing a/d wet v. Monument en landschappen;

burgerlijke partijstelling tegen de bouw v/e loods in het

geklasseerd natuurgebied;

stellingname tegen vervuiling door vleesbedrijf.

Bij een onderzoek in de "Goese Poel" (Nederland) kwam een studiegroep tot de bevinding dat recreanten heggen en houtwallen positief waardeerden en dat zij kleinschalige landschappen (kleine percelen afgeboord met hagen en bomen) verkozen boven het grootschalig landschap.

Waarde van de landbouw: de houtwallen en hagen werden de laatste tiëntallen jaren als negatief gewaardeerd.

Toen de prikkeldraad verscheen en de landbouwers het hout niet meer zo nodig hadden, werden de houtwallen verwaarloosd. De landbouwers, die het door de moderne levenswijze en industrie al zo lastig begonnen te krijgen, werden bijna gedwongen op grote schaal te gaan werken. De moderne landbouwmachines vereisten grotere percelen. Bovendien werden de landbouwers "voorgelicht" wat voor nadelen deze houtkanten eigenlijk betekenden voor hun bedrijf. Zo waren daar naast de moeilijkheid bij doorgedreven mechanisatie:

de opbrengstvermindering door wortelconcurrentie, wateronttrekking en overschaduwning;

het landverlies: de ruimte van het houtgewas kon gebruikt worden de kosten die het onderhoud zouden vergen;

de extra-bewerkingskosten voor een strook ter weerszijden v/d hagen de idee dat houtwallen echte onkruidenhaarden zouden zijn.

Om al deze redenen werden door landbouworganisaties, overheidsinstanties, ruilverkavelingscommissies en landbouwers vele wallen geëgaliseerd en de plantengroei verwijderd.

De houtwallen die bleven staan werden meestal verwaarloosd. Indien echter zo'n houtkant niet meer onderhouden wordt, blijft er op den duur niets meer over dan enkele oude bomen met enkele grassen. Dat kan ook wel de moeite lonen; maar het kan uiteraard niet optornen tegen de rijke levensgemeenschap van een onderhouden houtwal.

Nieuwe waarden voor de landbouw.

De laatste jaren heeft men ten aanzien van voornoemde nadelen echter ernstig wetenschappelijk onderzoek verricht. Daarbij kwamen heel wat positieve elementen, ten gunste van houtwallen en hagen in landbouwgebieden naar voren.

Zo zouden houtwallen: de wind temperen,
de temperatuur gunstig beïnvloeden,
verspreiding van onkruidzaden voorkomen,
de grondwaterstand regelen,
heel wat nuttige dieren herbergen,
de gronden tegen erosie beschermen.

Zo is men ondermeer in Frankrijk, Denemarken en Nederland tot de vaststelling gekomen dat houtwallen en houtkanten voor land- en tuinbouw van 5 tot wel 45 o/o meeropbrengsten kunnen leveren. Het effect hiervan is verschillend naargelang de aard van de bodem, de teelt, de windkracht, e.d.m.

We kunnen stellen dat het afwegen van voor- en nadelen zeer moeilijk is. Duidelijk is alleszins dat het voorkomen van houtwallen en hagen niet zo nadelig is als vroeger wel werd aangenomen. De laatste onderzoeken duiden zelfs meer op voor- dan op nadelen.

Willy Vanlook.

taire hengel en allerlei grassen als bochtige smele, zachte witbol en struisgrassen.

Op vochtiger plaatsen, voornamelijk in beekdalen, komen elzewallen voor. Naast de zwarte els en diverse wilgen-soorten, komen daar ook planten van het elzenbroek voor als bitterzoet, hop, zwarte bes, wolfspoot, varens, en zeggesoorten.

Op matig-vòedselrijke grond kunnen vuilboom-wilgewallen voorkomen, waarbij naast vuilboom en wilg, ook nog els en gagel groeien.

Op rijkere gronden groeien van nature eike-haagbeukwallen, waarbij naast deze boomsoorten o.a. ook hazelaar, es, klimop, grootbloemige muur, witte klaverzuring, lieve-vrouwe-bedstro, eenbes, bosanemoon en slanke sleutelbloem kunnen voorkomen.

Hoewel naaldhoutwallen hier oorspronkelijk niet voorkomen, kan men ze toch vaak op de armere gronden aantreffen, met naaldhout in combinatie met o.a. berk en Amerikaanse eik.

Waarde van houtwallen en hagen.

Wetenschappelijke waarde: naast de betekenis van hagen en houtwallen voor het micro-klimaat (klimaat op een klein, bepaald plekje) en het biologisch evenwicht in het cultuurlandschap, zijn ze in vele landstrekken de laatste uitwijkmogelijkheden voor vele wilde planten en dieren.

Naast de rijkdom aan planten, zijn de houtwallen en hagen ook rijk aan diersoorten. Onderzoek in Groot-Brittannië heeft aangetoond, dat 40o/o van de Britse zoogdieren, 20 o/o van de vogels, 100 o/o van de reptielen, 42 o/o van de vlinders en 47o/o van de hommels tot de heggen en wegrandfauna behoren. Verder kunnen houtwallen ook een bron zijn voor mogelijke kruisingen met cultuurplanten.

Algemeen kan hier worden gesteld, dat houtwallen zo'n stabiele levensgemeenschap kunnen vormen, dat men ze niet zo maar kan vervangen door de aanleg van nieuwe groenstroken. Sommige wetenschapslui geven zelfs aan, dat het op zijn minst een eeuw kan duren, voordat in zo'n nieuwe grenstrook de gevarieerde, evenwichtige levensgemeenschappen voorkomen, zoals men die kent van houtwallen en hagen.

Cultuurhistorische waarde: Houtwallen maken deel uit van het cultuurlandschap, zoals het door de mens geschapen en vele honderde jaren onderhouden werd. Het zou dan ook niet mogen toegestaan worden, dat dergelijke waarden, steeds maar moeten verdwijnen. Vaak vormen zij immers met de rest van het cultuurlandschap een historisch bepaalde landschappelijke eenheid.

Waarde voor de openluchtrecreatie: de vorm en de lengte van de aarden wal, de dichtheid, de hoogte en samenstelling van de beplanting, bepalen samen met de aanwezige fauna de aantrekkelijkheid van een houtwal. Tevens is de ruimtelijke spreiding van de houtwallen in bepaalde landschappen een indicatie voor de aantrekkelijkheid.

HOUTWALLEN... DE MOEITE WAARD OM ZE TE BESCHERMEN.

***** Deel één.

2 Het Vlaamse cultuurlandschap is grotendeels getekend door het gebruik, de arbeid, de invloed van de mens. De laatste jaren kennen wij allerlei ontwikkelingen die in vele streken een landschappelijke, natuurwetenschappelijke en/of recreatieve verarming en verleelijking betekenen.

Dit landschap heeft nochtans heel wat functies te vervullen: het staat in verband met onze leefbaarheid, met de productiviteit voor land-, tuin-, en bosbouw, met de ecologische en natuurwetenschappelijke behoeften, met de cultuurhistorische waarden, met de heemkundige waarde, met de schoonheidsbevrediging, met de bescherming tegen de erosie, met de vrijetijdsbesteding, enz...

Uit dit alles zouden we allicht kunnen verwachten, dat beleidsverantwoordelijken zeer grote aandacht aan de landschapszorg zouden besteden. Niets is echter minder waar. Tot nogtoe was het landschap in België zowat vogelvrij voor alles en voor iedereen. Het wordt dan hoogste tijd dat de waardevolle landschapselementen, waartoe zeker de houtwallen en de houtkanten behoren, zouden beschermd worden.

Wat zijn houtwallen?

Houtwallen zijn perceelsafscheidingsen, gevormd door een geheel van allerlei bomen, struiken en kruiden die op een herkenbaar wallekje of verhoging staan. Indien er geen verhoging aanwezig is, maar er tussen de vroegere perceelsgrenzen een strook met boompjes, struiken en kruiden voorkomt, spreken we meestal van een houtkant of haag.

Ontstaan van de houtwallen.

Men neemt aan dat deze houtwallen ontstaan zijn doordat de boeren in vroeger tijden al wat zij op hun percelen kwijt wilden, langs de randen neergooiden. Hierop konden zich wat planten en later ook struiken en bomen vestigen.

De boer liet dat begaan, want zo was er een duidelijke scheiding gekomen tussen wat van hem en wat van zijn buurman was. Hij ging er ook dankbaar gebruik van maken. Hun houtwallen deden dienst als veekering en hielden het wild van de akkers. Het hout ervan werd gebruikt als brandhout en geriefhout. Het vee vond onder de struiken een welkome beschutting.

Soorten:

In onze streken kunnen we voornamelijk de volgende soorten aantreffen

Op de droge vrij arme gronden komen Eikewallen voor. Hierin kan men behalve zomer- en wintereik, ook ratelpopulier, lijsterbes, hulst, braam en brem aantreffen. Verder ook wel adelaarsvaren en eikvaren, de blauwe bosbes, de slingerende wilde kamperfoelie, de half parasi-

in plaats van aan dienstbetoon. Ik weet dat ik hiermee iets zeg, dat misschien niet zal aanstaan maar in principe zijn ze gekozen voor het eerste en niet voor het laatste. Ze regelen het echter wel zo dat je altijd maar naar hen terug moet om te krijgen waar je van rechtswege recht op hebt. Een zeer ergerlijke toestand als je mij vraagt.

Bovendien vertrekt echte politiek van aan de basis naar de top en niet andersom zoals dat tot nu toe al altijd het geval is geweest. Welke gevolgen dat kan hebben zag je duidelijk aan de A-24. Geen stukje lieten ze nog heel, Alles moest eraan. Niets bleef nog recht. Maar we hebben het verandert. Het heeft aan enkelen ontzaglijke moeite gekost. We mogen gerust een standbeeld voor hen oprichten in onze geest. Maar het was een puur staaltje van een verandering brengende kracht als de basis zich gaat bemoeien met beslissingen die zonder haar inspraak werden getroffen. Als ze zich bewust is van haar kracht, dan kan de massa alles. Laat het A-24-geval voor ons allen een aanmoediging zijn en een bittere les voor de lauwen en de twijfelaars onder ons, want die zijn er nog al wat.

Tenslotte hopen wij, dat de vers gediplomeerden heel spoedig in de werking zullen zijn geïntegreerd. Zo kunnen ze heel bewust meewerken aan dat ene grote doel dat wij ons hebben gesteld: een beter leefbare wereld voor ons en die we lief hebben. Laten we echter niet vergeten dat onze kracht niet ligt in onze macht, maar in de zuiverheid van onze motieven zoals onze geestelijke vader Prof Libbrecht zegt. Aan geweld zijn we nog niet toe en hopelijk zal het zonder kunnen blijven. Laten we onze motieven zuiver houden. Laten we toch niet te koop zijn voor een baantje of wat geld. Ook Judas heeft zich na afloop verhangen van spijt en ellende. Geef je toe dan zult ge voor de rest van je leven knarssetanden om je zwakte.

Als het er op aan komt dan hebben we toch zo weinig nodig om in leven te blijven. We hebben immers al die rommel niet nodig. Laten we een beetje meer aan de gemeenschap denken en een beetje minder aan onszelf. Het zal ons tenslotte toch weer ten goede komen. Maar vergeet één ding vooral niet: het is de hoogste tijd voor

MILIEUBEWUST IS POLITIEK-BEWUST.

jef leijssen.

Bronnen: enkele notities van een rede gehouden door Leon Bergmans op de Jaarvergadering van de Werkgroep Limburgse Natuurgidsen, aangevuld met enkele persoonlijke bedenkingen.

ZICH IN DE PLAATSELIJKE GROEPEN ENGAGEREN. Naargelang aanleg, opleiding en bekwaamheden die¹⁾iedereen anders zijn en ondanks de soms zeer nadelig spelende factoren van werk, tijd, wedde, plaats of woning zou men toch moeten trachten waar nodig en nuttig is in te springen. Vele handen maken licht werk. Daardoor worden de trekpaarden ontlast, want tenslotte zijn het altijd dezelfde die voor de kar staan. Samenwerking geeft ook een gevoel van sterkte en kracht. Vriendschap is te slotte de morele steun bij uitstek om het vol te houden en niet moe te worden in de strijd tegen de muur of de windmolens. Vroeg of laat moet trouwens de wacht toch eens worden afgelost en dat gaat niet zonder inwijding en aanlooptijd.

DEELNAME AAN MILIEUACTIVITEITEN: om zichzelf te vormen op ecologisch en filosofisch vlak en om sterker in de schoenen te staan, is het raadzaam aanwezig te zijn op dia-avonden, filmvoorstellingen, voordrachten en debatten. Daar kan je dan je tanden scherp maken. Laat ons toch eindelijk eens voor wat meer aandacht hebben dan alleen voor vogeltjes en plantjes. Het is niet genoeg steeds maar omhoog of naar de grond te staren, leer ook de horizon zien. Het stimuleert je zelfbewustzijn dat nodig is om voor onze zaak uit te komen. Je aanwezigheid is trouwens voor de inrichters noodzakelijk niet alleen als morele steun maar ook als een financiële. Tenslotte danst de beer alleen voor de centen, zelfs in de natuurbescherming, hoe spijtig dat ook klinkt. Ook daar menen de meesten dat er moet verdient worden voor een prestatie. Het is om je dood te ergeren maar het is helaas nog zo. Op de avonden kan je ook gelijkgezinden ontmoeten waar je je kan aan opladen en optrekken. Ook iets wat niet te onderschatten is.

ERGENS OOK OP POLITIEK VLAK BEWUST WORDEN: hiervoor is een constante analyse nodig van de bokkesprongen, die de zogenaamde gekozenen des volks maken. Vergeet vooral niet dat de meesten onder hen alleen maar denken en handelen in functie van hun eigen zak, hun kleur of hun baan waarvoor ze zelf de wedde bepalen. En voor niets anders, hoe ze het ook voorstellen. Het gaat hun bovendien alleen maar om de macht. Een zuiver primaire territoriumkwestie. Sommigen draaien bovendien als de wind naargelang hun dat het voordeligste uitkomt. Bruske en slecht voorbereide beslissingen moeten daarom uit alle macht worden bekampt. Gerichte, grondig voorbereide, bestudeerde en langs alle kanten bekeken voorstellen dienen daarentegen te worden gesteund als ze een duidelijke beleidslijn die ecologisch kan verantwoord worden. ECOLOGIE GAAT VOOR ECONOMIE.

Als steun en als passieve kracht hebben we echter de bevolking nodig. Zij moet op onze hand zijn en passend worden ingeschakeld. Daarvoor dient ze goed te worden voorgelicht om niet verkeerd of tegen ons gemanipuleerd te worden. Dit kan eveneens gedeeltelijk zoniet geheel gebeuren op de wandelingen. De massa moet als passieve hefboom gebruikt worden om druk uit te oefenen. Massa betekent stemmen en is ten slotte alleen voor die stemmen dat de kereis marcheren. Ze verkopen er zelfs hun ziel voor, hun, ...alles. En laten ze eindelijk eens wat meer aandacht besteden aan politiek

NT·STANDPUNT·BRANDPUNT·STANDPUNT·BRANDPUNT·STANDPUNT

GROEI NAAR EEN BETER MILIEUBEWUSTZIJN.

1

Eertijds waren er veel minder natuurproblemen. De steden werden echter als maar onleefbaarder, de bevolking groeide steeds maar aan, kreeg als maar minder plaats en zwermde steeds maar verder uit. De natuur werd het eerste en het zwaarste slachtoffer want steeds meer gebieden werden ingepalmd en aan de expantiedrang opgeofferd. Cultuur en beschaving ontwikkelden zich steeds verder, maar alleen ten koste van de natuur. Statussybolen zoals chalets, campings, tweede huizen, enz... met hun noodzakelijke infrastructuur aan auto's, wegen, parkings, enz... grepen altijd maar verder om zich heen. De daaruit voortvloeiende problemen werden als maar groter, erger, ingewikkelder en daardoor moeilijker op te lossen.

Na jaren toetsen, voelen, tasten, zoeken en groeien evolueerden de groepen die zich met deze problematiek bezig hielden, langs studie en inzicht naar sensibilisatie en actie, die uiteindelijk in de beruchte A-24-affaire haar hoogtepunt beleefde. Eindelijk was Limburg het moe met zich te laten sellen en zich te laten behandelen als een onmondig kind. Het patriarchaal juk werd afgeworpen.

Welke is nu in deze optiek de taak van de natuurgids van 1978? Alhoewel zijn werk natuurlijk in de eerste plaats een dienend, opvoedkundig en vredelievend karakter heeft, is het toch meer dan noodzakelijk een zekere bewustzijns-groei aan te kweken, in stand te houden of op gang te brengen waar die nog niet bestaat. Hoe dan ook, de overblijvende natuurgebieden, en dat^{2e}er niet eens zoveel meer, moeten ten koste van wat ook behouden blijven om een totale degeneratie van ons leefmilieu en ons landschap te voorkomen. Daarvoor is het echter absoluut meer dan noodzakelijk vooruit bedenken. Niet het onmiddellijke nut primeert, wel de toekomst, ook al doet dat pijn. Om een heel lang verhaal kort te maken en om het eens heel cru te zeggen: EERST DENKWERK, DAN BETON. Want dit laatste is voor groen Limburg op dit ogenblik vijand nummer één.

Om dat helpen waar te maken, dient de natuurgids zich in te leven en te gedragen naar de volgende beginselen. Het is niet de bedoeling hiermee ook maar iemand de les te spellen, maar we kunnen het misschien toch wel eens overwegen, vooral de naieven en lauwen onder ons.

BEWUSTZIJN IN LEVEN HOUDEN: door tijdens de wandelingen het accent te leggen op milieubelastende en natuurschennende ingrepen of projecten. Sleep de mensen er naartoe en druk ze er met de neus op, maar niet te hard. De rommel dient tijdens de wandelingen zo scherp mogelijk te worden gesteld en van haalbare, milieuvriendelijke alternatieven voorzien. Aan de hand van wat de mensen zeggen kan de natuurgids zijn oor te luisteren leggen om, zo de preciese kloep van het bevolkingshart te horen en te weten hoe hij daarop kan inschakelen. Luisteren is soms belangrijker dan praten.

NEE LUCHT.....

Nee Lucht.....

laat je niet kanaliseren,
 laat je niet door pijpleidingen vervoeren,
 laat je niet opsluiten,
 niet samen persen,
 laat geen tabletten van je maken,
 laat je niet in een flesje stoppen.

laat je inademen,
 maar:
 laat je niet onderwerpen.

Vertrouw niemand
 die in een auto komt
 om je te inspecteren.
 Bemoei je niet met ze.
 Lach ze uit,
 blaas ze de hoed van hun hoofd,
 neem hun voorstellen nooit aan.

Laten we samen door de wereld dansen,
 de bloesems van de appelboom schuddend,
 overal door de ramen naar binnen gaan,
 samen fluitend,
 de melodieren van gisteren en morgen.

Eens zal er een dag komen,
 waarop wij het licht
 en het water bevrijden,
 de aarde, de mens
 en alles zal voor iedereen zijn,
 zoals jij nu al bent.

PABLO NERUDA.

**GOED VOOR
 EEN
 LACH!**

NATUURBESCHERMERS ALLER LANDEN, VERENIG U

MAAR:

HET LIED VAN DE VRIJHEID SPEELT MEN NIET
 OP HET INSTRUMENT VAN HET GEWELD.....

De ergst getroffen plaatsen waren:

Maasmechelen met een brand van 1200 ha op 20 juni;
 Houhalen met een brand van 300 ha op 22 juli;
 Gruitrode met een brand van 340 ha op 21 september.

In bepaalde jaren werden de Belgische bossen en heidevlakten zeer ernstig door het vuur geteisterd:

1921:	totaal verwoeste oppervlakte:	4166 ha op 987 branden.
1922:	" " "	: 2233 ha op 235 "
1929:	" " "	: 1968 ha op 532 "
1934:	" " "	: 2515 ha op 343 "
1947:	" " "	: 4801 ha op 542 "
1954:	" " "	: 2657 ha op 393 "
1959:	" " "	: 2740 ha op 494 "
1964:	" " "	: 1211 ha op 207 "
1971:	" " "	: 2186 ha op 299 "

In deze gegevens zijn de oppervlakte bos en heide van de belangrijkste branden vervat.

Laat ons hopen, dat door de educatieve medewerking van onze natuurgidsen in de toekomst hieraan veel verholpen wordt.

LAMBERT HUBRECHTS.

 VUUR IS EEN WELDAAD, DAT AAN ZIJN LOT OVERGELATEN RAMPEN VERDOORZAAKT.

VOORZICHTIG MET VUUR.

3

Ieder van ons weet, dat het vuur de grootste vijand is van onze bossen en natuurgebieden. Ondanks alle preventieve maatregelen en waarschuwingen langs pers, radio en televisie blijven de bos- en heidebranden een regelmatig weerkerende plaag.

Het hoeft geen betoog, dat onze Kempische bossen, voor het grootste gedeelte samengesteld uit naaldbomen, het meest door vuur worden aangetast. De gevaarlijkste periode valt in het VOORJAAR. De schrale Noord-Oostenwinden doen de strooisellagen snel uitdrogen, de grassen zijn dor zodat het vuur onmiddellijk voldoende voedsel vindt. Vooral in de maanden april en maart dient, bij het plannen van een wandeling, rekening gehouden met de keuze van het terrein. De omgeving van jonge boscomplexen, uitgestrekte gebieden met struiken of grote heidevlakten, moeten zoveel mogelijk vermeden worden. Dit niet alleen met het doel branden te voorkomen, maar ook voor de veiligheid van de wandelaars.

De gids dient er zorg voor te dragen het terrein goed te kennen. De groep die hij leidt is volledig op hem aangewezen. Bij een mogelijke bos- of heidebrand, moogt U nooit de groep in die richting leiden. Denk er aan dat de rookontwikkeling even gevaarlijk is als het vuur. De uitbreiding van een brand is niet te voorzien. Probeer daarom in de tegenovergestelde richting van het vuur te gaan. Het is van belang paniek te voorkomen en de groep samen te houden. Zo mogelijk moet U het hulpcentrum 900 verwittigen met opgave van het bedreigde gebied. Houdt de wegen vrij voor de brandweer of andere hulpkorpsen.

Hopelijk raakt U nooit in dergelijke situatie betrokken. Ik meen dat het voor de natuurgids een plicht is dergelijke rampen te helpen voorkomen. Durf bij brandgevaar een onvoorzichtige wandelaar, al behoort hij niet tot Uw groep, te wijzen op het gevaar dat hij veroorzaakt. Wij dienen van iedere gelegenheid gebruik te maken om de wandelaar, maar vooral de jeugd op stap in onze bossen, er van bewust te maken hoeveel natuur er al is vernield en nog kan vernield worden. Alleen de volle medewerking van de bosgebruiker kan de verwoesting tot een minimum helpen helpen herleiden.

De oorzaken van de branden zijn meestal onbekend. Wij mogen gerust stellen dat 95 o/o van de gevallen brandstichting betreft, hetzij door onvoorzichtigheid hetzij door kwaadwilligheid. De droge zomer van 1976 en zijn gevolgen zijn ons allen wel bekend. Dit is echter geen unicum. In 1959 hebben in Limburg 138 belangrijke bos- en heidebranden gewoed. De eerste brand vond plaats op 28 februari, de laatste op 28 november. In totaal werden 419 ha bos en 1800 ha heide verwoest. Daarenboven was de brandweer 378 maal uitgerukt om kleinere haarden te bestrijden, hetgeen het totaal brengt op 516 branden. Dit is maar een voorbeeld van één enkel jaar.

2

Achtmaal vijf "STILLE WENKEN" voor geleide wandelingen.

Een goede natuurgids.....

1. Bereidt elke wandeling grondig voor, eventueel met collega's.
Respecteert bij de uitwerking elke plaatselijke wet of reglement.
Laat zich tijdig vervangen bij eventueel belet.
Start op een gemakkelijk vindbare en bekende verzamelplaats.
Is een kwartier voor aanvang ter plekke.
2. Stelt zichzelf, de inrichtende vereniging en de eigenaar voor.
Verklaart bondig hoe de wandeling zal verlopen.
Last gebeurlijk een brokje plaatselijke historiek in.
Wijst op eventuele moeilijkheden in het terrein.
Vraagt met nadruk geen planten of bloemen te plukken.
3. Wijst op brandgevaar en rookt niet tijdens de wandeling.
Houdt de afstand aan bij verdeling in kleinere groepen.
Is vriendelijk, voorkomend, behulpzaam en niet gejaagd.
Heeft speciale aandacht voor de kinderen en hun mogelijkheden.
Luistert minzaam naar hun vragen en geeft aangepaste antwoorden.
4. Spreekt helder, duidelijk, niet te luid en zonder dialect.
Past zijn commentaar aan aan de gang der seizoenen.
Leert zien, lokt vragen uit, doet cosmissch beleven.
Kan luisteren, pocht niet, dringt nooit zijn mening op.
Is eenvoudig, bondig en vulgariserend in zijn commentaar.
5. Wijst op milieubelastende en natuurschennende ingrepen.
Vraagt aandacht voor haalbare milieuvriendelijke alternatieven.
Stimuleert de natuurgebonheid en het milieubewustzijn.
Vindt alle disciplines belangrijk en wijst op hun onderling verband.
Hecht vooral waarde aan gewone en veelvoorkomende dingen.
6. Vermijdt de kern der biotopen om de rust niet te verstoren.
Trekt nooit de aandacht op zeldzaamheden van fauna en flora.
Volgt alleen de normaal uitgestippelde wandelpaden in het gebied.
Maakt tijd om een betwiste vondst in de gidsen te verifiëren.
Prijst de aanbrenger v/e zeldzaamheid niet te uitbundig.
7. Is overtuigd van zijn beperkte kennis en wil iets bijleren.
Haakt in bij heemkunde, kruidenstudie en alternatieve levenswijze.
Wijst op het samenspel van landschap, monument en geschiedenis.
Hecht belang aan weerkundige elementen, getijden en planeten.
Verklaart de wederzijdse invloed van watertafel en landschap.
8. Vermijdt elke gevaarlijke handeling, haalt geen stunts uit.
Is niet in paniek bij onvoorziene voorvallen, voorziet wijzigingen.
Stimuleert het contact met de plaatselijke milieuverenigingen.
Is op de hoogte van contactadressen en periodieke manifestaties.
Dankt na afloop deelnemers en eigenaar en biedt navraaggelegenheid.

jef leijssen.

DE NATUURGIDS HEEFT EEN DIENENDE, OPVOEDENDE EN VREDELIEVENDE TAAK.

4. En wat te denken over het verzamelen van sporeplanten? Hoe oordelen over de plukwoede van de eetbare zwammen? Wordt er niet te lichtzinnig beweerd dat de zwamvlok in de bodem blijft? Wat, wanneer zij afsterft? Of heeft de ontwikkeling van vruchtlicamen (zwammen) geen doelgerichte betekenis? En kunnen natuurvrienden, ja zelfs sommige leiders, het verantwoorden paddestevoelen te verzamelen voor familiaal gebruik? Betekent dat geen mogelijke verarming?

Verarming wellicht nog verergerd door minder vruchtbare zwammenjaren. Zo het jaar 1976. Heeft de drogte van 1976 niet voor gevolg gehad dat sommige myceliums zijn afgestorven, vooral die van de boszwammen? Kan deze hypothese misschien verklaren, mogelijk geholpen door de sombere zomer van 1977, dat bepaalde soorten nu bijzonder schaars verschijnen? Ten slotte kan de geconstateerde lage bodemwaterstand van de laatste jaren, op de duur, niet de verarming van de zo vochtminnende sporeplanten, alarmerend zijn? Wie kan dan het verzamelen voor de keuken een onschuldige praktijk noemen?

5. Iets moeilijker ligt het probleem van het plukken bij gelegenheid van zwammenexploraties. Vaak eist het determineren de studie van de onderkant van de hoed, of zelfs het beproeven of het beruiken. Een strenge beperking tot het plukken van één of twee exemplaren kan mogelijk de pedagogisch oplossing betekenen.

We spraken niet over de fauna. Daar ook kan het aspect: aanwijzen, collectioneren en fotograferen onder de ogen worden gezien. Leidde ondermeer, het tonen van vogelnesten niet tot nadien betreunde verstoring of schending? Voor fotografen gaf NFG gewaardeerde voor- en inlichting.

Tot besluit herhalen we, dat het wellicht de hoogste tijd is, het probleem eens grondig en oordeelkundig uit te praten en aan te pakken. Mochten klare en wijze richtlijnen worden gefilterd uit een bezinning van velen, met aanpak in de vorm van een duchtige, in alle lagen doorslaande campagne. De ouderen onder ons zullen zich de nestroofplaag herinneren uit hun jeugd. De school, de massamedia hebben in dat opzicht mooie resultaten geboekt.

Een voorlichting, gepaard aan de strenge laking van misbruiken, door middel van alle informatiemedia, zou een even verheugende kentering kunnen bewerken wat betreft de eerbied voor kruid en zwam, voor de steeds meer bedreigde flora en fauna.

Heusden, feest van Sint Frans van Assisi, 1977.
Landewald Janssen, O.F.M.

Jerimiaden zijn begrijpelijk. Ze zijn evenwel onvruchtbaar zo we geen rekening houden met het onafwendbare van de ontstane toestanden. De belangstelling voor planten is doorgedrongen- wij herhalen het- tot in de volkse lagen. Lijkt het dan niet hoogtijd te worden, dat de leiders van exploraties zich bezinnen over de optimale tactiek om het probleem van de dreigende verarming of uitroeiing op te lossen?

En is het probleem niet waard om eens grondig te worden uitgepraat op een samenkomst waarop alle leiders worden uitgenodigd? In de hoop dat een dergelijk initiatief eerlang wordt genomen willen wij het wagen hier enkele suggesties te suggereren, die mogelijk kunnen bijdragen tot benadering van het probleem.

1. Daar we er zo ver aan toe zijn dat talrijke belangstellende planten verzamelen voor eigen gebruik, bereiken de leiders dan een afdoende resultaat met gewoon aan de deelnemers te vragen volstrekt geen planten, en zeker geen zeldzamere, te plukken?

2. Is het daarenboven een ideale houding om op de uitstappen met geen woord te reppen over de geneeskrachten van bepaalde planten? Zullen de deelnemers, aan wie men de planten leert kennen niet, met behulp van een plantengids, er toch gemakkelijk in slagen over de medicinale waarde ingelicht te worden? Bereikt men niet meer met te wijzen op het oordeelkundig plukken?

Tegen het plukken van zeldzamere planten kan men beslist waarschuwen. Indien deze geneeskrachtige eigenschappen bezitten, kan men er op wijzen dat bepaalde algemeen voorkomende, gelijkaardige eigenschappen bezitten. Het plukken van meer algemeen voorkomende kruiden, met hetgeen er bij komt kijken, kan, plant per plant, worden besproken, met de nodige nuances volgens de aard van de plant: overblijvend, twee- of éénjarig, erg kwetsbaar, enz... De nadruk kan gelegd worden op de enig aanvaardbare wijze van plukken. Wij beseffen dat hier een delicaat probleem aan de orde is.

Het ware beslist beter dat er tegen gelijk welk verzamelen (behalve b.v. de brandnetel) een alternatief kon worden aangetoond. Partieel kan dat bestaan in het aanleggen van een tuitje met uitheemse planten.

3. Met de niet-inheemse kruiden, in eigen tuin gekweekt, kan voor eigen gebruik grotendeels of kwasi-geheel worden voorzien. Onderlinge uitlening van planten en de daarop gewonnen zaden zou deze heilzame praktijk vergemakkelijken. Zaadhandelaars leveren veel bruikbare kruiden. Persoonlijk hebben, met één pakje zaad van gekochte wilde marjolein, een overvloed van dit kruid kunnen winnen. Zelfs was dat het geval met de tegnwoordig onvindbare malrave.

KRUIDENPLUK.....TWEDE HOOFDSTUK.

NATUUREXPLORATIES: EEN NATUURBESCHERMINGSPROBLEEM????????????????

Vergeleken met de, door weinigen beoefende natuurstudie in Limburg tijdens de jaren 1940-1960 en daarvoor, zou men haast kunnen spreken van een bloeiperiode sedertdien, ja zelfs gewagen van een soort "wildgroei" in onze dagen.

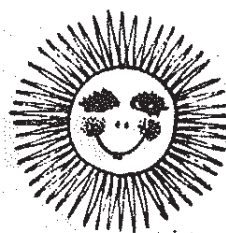
Verscheidene dagen lang had Natura-Limburg zowat het monopolium van de plantenstudie, met als centrale figuur de onvergetelijke Broeder Betien Caubergs. On hem heen cirkelden enkele ijverige discipelen. Ik denk ondermeer aan de Diestenaar Herman Vannerom, nadien ontpopt als de planteninventariseerder van onze provincie.

Vanwege de kleine kring belangstellenden was het gevaar voor plantenuitroeijing of -verarming als gevolg van de exploraties toen praktisch onbestaande. Het lijkt wel overbodig in bijzonderheden te treden over de vermenigvuldiging van georganiseerde natuurexcursies sedert de pionierstijd. Denk maar aan de Wielewaaluitstappen voor volwassenen en jongeren. Jaarlijks kwamen nadien de netuurgidsen de schare leiders aanvullen. Het werden druk bijgewoonde natuurwandelingen van diverse natuurverenigingen. Zoals iedere bloeitijd kon het moeilijk zonder problemen.

De vraag is misschien gewettigd of we niet op het punt staan een "rage" te beleven. En wordt deze "rage" geen "ravage"? Want er ontstond een volkse belangstelling voor "kruiden" ten gevolge van de herwaardering van de "geneeskrachtige kruiden", een interesse nog aangewakkerd door het verschijnen van menige geneeskruidengids.

Tot eer van de natuurgidsen weze gezegd dat zij een fris geluid deden doordringen: "Planten bekijken zonder plukken." Deze wenk blijkt hoe langer^{er} meer een eis te worden. Exploraties en deelnemers daaraan nemen steeds toe. Er zijn ook nog de vier exploraties van Natura-Limburg. Zij lokken vaak meer dan honderd deelnemers, vooral tijdens de twee zwamuitstappen.

Uiteraard valt er, bij al die activiteiten "koren" en "kaf" te onderscheiden. "Koren" noemen we: aanwakkering van natuurstudie en -liefde. Zij kunnen leiden tot Gezelligaanse en Franciscaanse bewondering voor het scheppingswerk. "Kaf" nu? Een plant kennen kan leiden tot het bezit ervan. Men wil ze plukken voor eigen gebruik of ze overplanten in eigen tuin. Feiten staven deze vrees.

lente gedicht.

LUISTEREND NAAR HET LICHT.....

Luisterend naar het licht,
groeit de lente, het embryo van de zomer
met een rustige hartslag in een cocon van stilte.

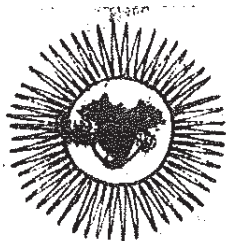
De zon, kunstenaars der jaargetijden,
kleurt de bomen met waterige warmte,
terwijl de wind de hemel in vreugdes verkavelt.

De vogels,
gevangen in hun veren,
improviseren het rithme van hun vleugels.

De landwegen,
dragen een hemd van kruiden,
en proeven de nasmaak van aprilse regen.

De middag,
kruip ongehinderd in mij kleren;
als een ekster klopt de honger.

.....CHRISTIAAN GERMONPRE.

We doen deze uitstap met eigen vervoer. We nemen ondereen contact op voor volle auto's. We hopen dat vele gidsen van deze gelegenheid zullen gebruik maken voor een kennismaking met het Nederlands- Limburgs landschap, dat heel eigen bekoorlijkheden uitstraalt. De contactname met mensen van een andere streek en een andere werkwijze is ook zeker de moeite waard.

ZONDAG, 18 JUNI 1978.

INVENTARISATIE VAN EEN HOLLE WEG MET ARSEEN BAUWENS.

In andere artikels heb je al gelezen dat een van de programmapunten van NAL en de Limburgse Gidsen is: de inventarisatie van holle wegen. We hebben hier weer een kans om prachtige holle wegen te leren kennen en schatten naar haar waarde in de omgeving van Tienen en dit onder de gewaardeerde leiding van een natuurgids uit de streek. Niet alleen de ongewone, heel eigen en natuurlijke, volledig in evenwicht zijnde plantenrijkdom, ook het historisch aspect zal aan bod komen, evenals het ontstaan van de holle wegen, enz... Er valt dus meer dan ooit iets te leren. Eigen vervoer- pick-nick meenemen- samenkomst te Hasselt aan de Kanaalkom om 8.UUR. Wie niet over eigen vervoer beschikt mag beroep doen op iemand anders, zo zijn wij.

ZONDAG, 25 JUNI 1978.

ALLES OVER PLANTEN MET JAN GABRIELS IN DE VALLEI VAN DE OUR.

In de voormiddag: alles over planten en wie Jan Gabriels kent, die weet dat er niet gezeverd wordt. Hij weet het allemaal en wat zeldzaam is: hij kan het ook goed en interessant doorgeven. Dus..... zorg dat je er bij bent.

In de namiddag: landschapsexcursie in de Hoge Venen: alsof 't niet op kar
Inschrijving: 200 fr.- Pick-nick en laarzen niet vergeten.

Opstapplaatsen: 6.15 uur: Bree, nieuw gemeentehuis.

6.25 uur: Peer, aan de peer.

6.30 uur: Hechtel-Kruispunt.

6.40 uur: Helchteren-Kruispunt.

6.45 uur: Houthalen gemeentehuis.

6.50 uur: Zonhoven Kerk.

7.00 uur: Hasselt Kanaalkom.

Allez mannekens, niet gezeurd, niet getreurd, allemaal mee.

ZONDAG, 8 OCTOBER 1978. PADDESTOELENTOCHT MET GUST CLAES.

ZONDAG, 15 OCTOBER 1978. BOMENEXCURSIE MET WERKGROEP LUMMEN.

ZATERDAG, 11 NOVEMBER 1978. HET ZWIN. MET WILLY PEUMANS.

Over deze drie laatste uitstappen volgt meer commentaar.

COORDINATIE VORMINGSACTIVITEITEN - WILLY PEUMANS

VORMINGSACTIVITEITEN

VOOR DE LIMBURGSE NATUURGIDSEN

Wij trekken er Uw gans speciale aandacht op dat deze vormingsactiviteiten alleen ingericht worden voor de gidsen en hun familie. De nadruk ligt op "VORMING", want wij willen allen iets bijleren of onze kennis aanscherpen.

ZONDAG, 30 APRIL 1978.

VOGELGELUIDEN MET WILLY PEUMANS EN RENE MARTENS.

Men zegt wel eens: elk vogeltje zingt zoals het gebekt is. Ook staat men wel eens in volslagen bewondering voor de geluiden, die onze gevederde vrienden produceren. Maar we vergeten wel eens, dat dit niet meer is dan een deel van de keiharde struggle for live. Geluiden worden aangewend in functie van primaire levensuitingen zoals daar zijn: het vinden van een partner voor de paring en de voortzetting van de soort, en het afbakenen van een territorium om de soort in leven te houden. Heeft dus niks te maken met romantiek. Kom luisteren: het is de moeite tehoren hoe die kleine vederballetjes en ook de grote zeer weren voor een plaatsje onder de zon.

WAAR????? Domein Bokrijk, van 6 uur tot 8.30 uur.

Samenkomst op de parking van het kasteel om 6 uur.

MAANDAG, 1 MEI 1978.

PLANTENUITSTAP MET WILLY PEUMANS TE HAN SUR LESSE.

We gaan naar Het Nationaal Park van de Lesse en de Lomme. We doen dit met eigen vervoer. We vertrekken aan de Kanaalkom te Hasselt om 5.30 uur. Het is vroeg, maar meer dan de moeite waard. We nemen de pick-nick mee. Wie over geen eigen vervoer beschikt, vindt aan de Kanaalkom wel een chauffeur. Wie daar niet kan geraken, neemt contact op met ons secretariaat of met Willy Peumans.

ZONDAG, 28 MEI 1978.

CONTACTDAG MET DE NEDERLANDSE NATUURGIDSEN TE MUNSTERGELEEN.

Dit jaar gaat de contactdag van de gidsen der beide Limburgen door in Nederland. De I.V.N.-afdeling Munstergeleen neemt de organisatie van de dag op zich. Samenkomst aan het jeugdhuis van Munstergeleen op enkele kilometers van Geleen. Dit is gemakkelijk te bereiken over de autoweg E39 tot Geleen.

Programma: 10.00 uur: ontvangst en welkom.

10.15 uur: diverse wandelingen in de omgeving.

12.00 uur: lunch.

14.00 uur: wandeling, lezing en discussie.

16.30 uur: afsluiting en verdere gelegenheid voor een gezellige babbel tussen pot en pint.

- 11 juni: Vallei van de Ziepbeek - Rekem. Gidsen: N. Janssen, L. Merken.
14 u, Parking Reservaat Ziepbeek, Rekem-Lanaken.
- 11 juni: Broekkant - St-Huibrechts-Lille. Gidsen: Natuurgidsen S-Huibr.-Lille.
14 u, Geuskensstraat, St-Huibrechts-Lille. (richting Achel, over kanaalbrug, dan 2de weg rechts) Laarzen bij regenweer.
- 18 juni: Tessenderlo - Asdonk. Gidsen: Werkgroep ~~EKOLOGIE~~ Tessenderlo.
14 u, Kiewithoeve, Engsbergen, Tessenderlo.
- 18 juni: DE GOORT - Molenbeersel-Kinrooi. Gidsen: Werkgroep Bree-Kinrooi.
14 u, Parking Wandelgebied "De Goort", Molenbeersel-Kinrooi.
(komend van Kinrooi, voor de plaat "Molenbeersel-Kinrooi" rechts inslaan, (Doorslagstraat) nog ong. 200m rechtdoor; komend van Molenbeersel, voor de plaat "Kinrooi" links inslaan=Doorslagstraat, nog ong. 200m rechtdoor.)
- 25 juni: Veerle - "De Werft". Gids: L. Berghmans.
9 u, Norbertinessenklooster, Diestsebaan te Veerle-Laakdal. (bij Diest)
- 25 juni: Mombeek-Herkvallei. Gids: J.L. Gilissen (Groenkomitee Hasselt) Beemd en beek.
9 u 30, St-Lambrechts-Herk, kruispunt Sasput, Steenberg en Muntelbeek.
- 25 juni: Dommelvallei - Peer: vallei van Dommel en bufferzones. Werkgroep Isis Peer.
14 u, Schansstraat Kleine-Brogel (boerderij Vandecruys) Peer.
- 25 juni: Beverlo - Beringen. Gidsen: Milieugroep BERO.
14 u, Kerk Korspel, Beverlo.
- 2 juli: Malpievennen - Valkenswaard: open vennen, kijker gewenst. Natuurgidsen
9 u, grenskantoor Achel. St-Huibrechts-Lille.
- 2 juli: Domein Kelchterhoef - Houthalen. (zie 1 mei)
- 2 juli: Vloeiweiden Lommel-Kolonie. (zie 5 febr.)
- 2 juli: Grote Heide - Opglabbeek. (zie 2 april)
- 2 juli: 't Vinne - Zoutleeuw. Gidsen: St-Truidense Natuurgidsen + Wielewaal.
14 u, Ingang Provinciaal Domein " 't Vinne", Ossenweg, Zoutleeuw.
- 2 juli: Maasoevers te Stokkem. Gidsen: N. Janssen, J. Segers, Br. Stevens, M. Stevens.
14 u, Kerk Stokkem.
- 9 juli: Domein Kelchterhoef - Houthalen. (zie 1 mei)
- 9 juli: De Bek - Neeroeteren. (zie 9 april)
- 16 juli: Domein Kelchterhoef - Houthalen. (zie 1 mei)
- 16 juli: Itterdal te Opitter (Bree) (zie 16 april)
- 16 juli: Tessenderlo - Kepkensberg. Gidsen: Werkgroep Ekologie Tessenderlo.
14 u, Kerk Genendijk, Tessenderlo.
- 16 juli: Stamprooierbroek - Molenbeersel. (zie 19 maart)
- 23 juli: Domein Kelchterhoef - Houthalen. (zie 1 mei)
- 30 juli: Domein Kelchterhoef - Houthalen. (zie 1 mei)

- 19 maart: Stamprooierbroek - Molenbeersel (Kinrooi) Gidsen: Werkgroep Bree-Kinrooi.
14 u, Parking Urlobroek (Woutershof) Molenbeersel. (komend van Kinrooi, tegenover Kerk Molenbeersel links inslaan, nog ong. 4 km; komend van Bree, ong. 500M voorbij Kerk 't Hasselt links inslaan, nog ong. 4 km)
- 26 maart: Koersel - Beringen. (zie 26 febr.) Milieugroep BERO.
- 27 maart: (Paasmaandag) Lummen - Willekensberg. Gidsen: Werkgroep Ekologie Lummen.
14 u, "Kapel van de Beukeboom", weg Lummen-Meldert.
- 2 april: Vloeiweiden Lommel-Kolonie. (zie 5 febr.)
- 2 april: Domein Nieuwenhoven - St-Truidense Natuurgidsen + Wielewaal.
14 u, Parking Domein Nieuwenhoven, St-Truiden. (weg St-Truiden-Hasselt)
- 2 april: Grote Heide - Opglabbeek: heide, vennen, duinen, bos.
Gidsen: L. Hubrechts, P. Jacobs, G. Drijkoningen, J. Steyvers.
14 u, Grote Parking Speelplein Jeugdparadijs, Opglabbeek (weg op Bree)
- 9 april: Herckenrodeabdij: park en Demeroevers. Gidsen: J.L. Gilissen, S. Eyckerman.
9 u 30, Dreef voor wit Abdijgebouw, Herckenrode, Kuringen (Hasselt)
- 9 april: De Bek - Neeroeteren: gemengd gebied. Gids: A. Van de Zande.
14 u, Parking Eilandje, Neeroeteren.
- 16 april: Koersel - Beringen. Ochtendwandeling. Gidsen: Milieugroep BERO.
05 u, Kapelleke " 't Fonteintje" Koersel.
- 16 april: Tessenderlo - Oosterbergen. Gidsen: Werkgroep Ekologie Tessenderlo.
14 u, Gemeentehuis Deurne (bij Diest)
- 16 april: Itterdal te Opitter (Bree) Gidsen: Werkgroep Bree-Kinrooi.
14 u, Parking Kapel Opitter, weg Bree-Maaseik.
- 16 april: Vijverbroek - Kessenich (Kinrooi). Gidsen: Werkgroep Bree-Kinrooi.
14 u, aan de grens te Kessenich.
- 16 april: Vallei van de Krombeek - Eigenbilzen. Gidsen: M.J. Habets, A. Stulens,
14 u, Dorpsplein Eigenbilzen. (laarzen) R. Schoebben.
- 22 april: Weerterbos - Weert: loof-en sparrebos. Gids: H. Verstappen.
14 u, Bassin Wilmakantoor, (nabij politiebureau), Weert (Ned.)
- 23 april: Herckenrodebossen - Kermt. Gids: R. Jacobs (Groenkomitee Hasselt)
9 u, Zaal Kermeta, Kermt. Terrein: bos en beemden.
- 30 april: Dommelvallei - Peer: beemden, loofbos, akkers. Gidsen: Werkgr. Isis, Peer.
14 u, Firma Interlock, Bokterstraat, Peer.
- 30 april: Beringen - Mijn: Parkwandeling. Gidsen: Milieugroep BERO.
14 u, Kioskplein Casino, Beringen.
- 1 mei : Domein Kelchterhoef - Houthalen: bos, heide, vennen, vijvers.
Gidsen: H. Servaes, J. Cornelis, J. Smolders.
9 u 30, bij de "Oude eik", Abdijhoeve, Kelchterhoef, Houthalen (laarzen)
- 4 mei : Domein Kelchterhoef - Houthalen. (zie 1 mei)
- 7 mei : Borggrave-omgeving Hasselt: bossen. Gids: W. Barthels (Groenkomitee Hasselt)
9 u 30, Borggravecentrum, Hasselt. (weg naast Parkhotel, weg Hasselt-Genk)

- 7 mei :Vloeiweiden Lommel-Kolonie. (zie 5 febr.)
- 7 mei :Grote Heide - Opglabbeek. (zie 2 april)
- 7 mei :Gelinden - Natuurwandeling met St-Truidense Natuurgidsen + Wielewaal.
14 u, Kerk Gelinden.
- 13 mei: (zat)Stokkem - Oude Maasoevers en grindgaten. Gidsen: G. Demandt, N. Janssen.
09 u, Gemeenteschool, Stokkem (Dilsen)
- 14 mei: De Bek - Neeroeteren. (zie 9 april)
- 15 mei: (Pinkstmaandag) Domein Kelchterhoef - Houthalen. (zie 1 mei)
- 21 mei: Koersel - Beringen: ochtendwandeling. Gidsen: Milieugroep BERO.
04 u 30, Koersel Kapelleke "'t Fonteintje".
- 21 mei: Domein Kiewit - Hasselt: park en bos. Gids/L. Perilleux (Groenkomitee Hasselt.
9 u 30, Parking Domein Kiewit, Hasselt.
- 21 mei: Tessenderlo - Broedgebied. Gidsen: Werkgroep Ekologie Tessenderlo.
14 u, V.V.V.-toren, Tessenderlo.
- 21 mei: De Simpel - Kinrooi. Gidsen: Werkgroep Bree-Kinrooi.
14 u, Jeugdheem, Luitenstraat, Kinrooi. (weg naast Café Rotiers inslaan,
op de baan Kinrooi - Bree, dan nog ong. 400m rechtdoor)
- 21 mei: Wimmertingen - Drie -kastelentocht: Wimmertingen, Mombeek, Henegouw.
14 u 30, Kerk Wimmertingen. Gidsen: W. Smeets, M. Verbeeck.
- 28 mei: Platweyers: vijvers en broek. Gids: P. Evers (Groenkomitee Hasselt)
9 u 30, Kerk Kiewit, Hasselt.
- 28 mei: Beringen - Mijn: omgeving van het stort. Gidsen: Milieugroep BERO.
14 u, Station Beringen - Mijn.
- 28 mei: Bosbeekvallei - Opoeteren. Gidsen: T. Dreesen, M. Moors.
14 u, Wouterbos, einde Zandstraat, Opoeteren.
- 4 juni: Kolberg - Stokrooie: vijvers, broek. Gids: R. Jacobs (Groenkomitee Hasselt)
9 u, begin Massinweg, voet oprit brug Albertkanaal, Bolderbergkant, Stokrooie.
- 4 juni: Domein Bokrijk - Genk: vijverwandeling. Gids: R. Martens.
10 u, Parking Museum (Rond Punt), Domein Bokrijk, Genk.
- 4 juni: Vloeiweiden Lommel-Kolonie. (zie 5 febr.)
- 4 juni: Grote Heide - Opglabbeek. (zie 2 april)
- 4 juni: Provinciaal Domein Nieuwenhoven: loofbos. St-Truidense Natuurg. + Wielewaal.
14 u, Parking Domein Nieuwenhoven, St-Truiden. (weg St-Truiden-Hasselt)
- 4 juni: Watering - St-Huibrechts-Lille (laarzen bij regenweer) Natuurgidsen St-H.-L.
14 u, Speelplein De Bosuil, St-Huibrechts-Lille.
- 4 juni: Natuurpark KEHA (Hoefaart - Eigenbilzen): vijvers, loofbos, naaldbos.
Gidsen: R. Schoebben, M. J. Habets, R. Stulens.
14 u, overkant kanaalbrug, richting Eigenbilzen-Gellik, Eigenbilzen.
- 11 juni: De Bek - Neeroeteren. (zie 9 april)

OP WANDEL....

DOOR VENNEN, BOSSEN EN HEI,
WIJ ALLEMAAL,
WIJ ZIJN ER GEIRE BIJ !!!!

JIJ OOK ?
KOM DAN !!!

TREK OP MET' ONS !!!

MAAR LAAT ALLE PLANTEN STAAN. DANK U.

- 15 jan : Tessenderlo - Broedgebied. Gidsen: Werkgroep Ekologie Tessenderlo.
14 u, V.V.V.-toren, Tessenderlo.
- 22 jan : Lummen - Rekhoven. Gidsen: C. Ilsbroux, G. Huygens. Bos en vijvers.
14 u, brug autostrade Rekhoven, weg Lummen-Viversel.
- 29 jan : Koersel - Beringen. Gidsen: Milieugroep BERO.
14 u, Kapelleke "'t Fonteintje" Koersel.
- 5 febr: Vloeiweiden Lommel-Kolonie. Noord-Limburgse Natuurgidsen, A. Mertens.
14 u, einde Koloniestraat (vroegere Kristelhoeve) Lommel-Kolonie.
- 19 febr: Averbode - Bossen rond de Abdij. Gidsen: Werkgroep Ekologie Tessenderlo.
14 u, Abdij Averbode.
- 19 febr: Uilenwandeling in Nieuwenhoven. Gidsen: St-Truidense Natuurg. + Wielewaal.
18 u, Parking Domein Nieuwenhoven, St-Truiden. (weg St-Truid.-Hasselt)
- 26 febr: Lummen - De Burg en Het Loe. Gidsen: Werkgroep EKOLOGIE Lummen.
14 u, Brug Mangelbeek, weg Lummen-Kermt.
- 26 febr: Koersel - Beringen. Gidsen: Milieugroep BERO. (laarzen vereist)
14 u, Kapelleke "'t Fonteintje", Koersel.
- 5 maart: Vloeiweiden Lommel-Kolonie. (zie 5 febr.)
- 5 maart: Sint-Truiden: Parkwandeling. St-Truidense Natuurgidsen + Wielewaal.
14 u, Hoofdingang Park St-Truiden, Menten de Horneplein.
- 12 maart: Platweyers: vijvers en broek. Gids: P. Evers (Groenkomitee Hasselt)
9 u 30, Kerk Kiewit, Hasselt.
- 19 maart: Tessenderlo - Groenpoort. Gidsen: Werkgroep Ekologie Tessenderlo.
14 u, Markt, Tessenderlo.

18 Milieu-agenda

ASTE WANDELINGEN VAN DE WERKGROEP LIMBURGSE NATUURGIDSEN IN 1978.

EERSTE ZONDAG VAN DE MAAND.

Wielewaal Lommel: Vloeiweiden van Lommel-Kolonie: Albert Mertens.

Werkgroep Natuurgidsen: Opblabbeek, Grote Heide: Lambert Hubrechts.

St Truidense natuurgidsen en Wielewaal: Nieuwenhoven: Willy Petitjean.

TWEEDE ZONDAG VAN DE MAAND.

Werkgroep Natuurgidsen: Neeroeteren De Bek: MW Van de Zande.

DERDE ZONDAG VAN DE MAAND.

Werkgroep Ecologie Tessenderlo: wandelingen in verschillende gebieden
rond Tessenderlo: Marc Meert.

Werkgroep Bree-Kinrooi: biedt dit jaar naast de tradionele wandeling
in het Stramprooierbroek, een reeks gebeiden
aan ter kennismaking: Vijverbroek Kessenich,
Itterdal te Opitter, De Simpel te Kinrooi,
De Goort te Molenbeersel.

VIERDE ZONDAG VAN DE MAAND.

Milieugroep BERO: gebieden in Koersel, Beringen, Beverlo: W. Vanlook.

Andere actieve groepen die niet het systeem van vaste wandelingen
aanhouden zijn:

Groep Maaskant: Roger Meynen.

Groencomitee Hasselt: Jean-Louis Gilissen.

Werkgroep Ecologie Lummen: Guido Huygens.

Houthalen: Hugo Servaes.

Deze wandelingen kunnen vrij door iedereen worden gevolgd. Ze zijn
opgevat als familiewandelingen. Ook de kinderen kunnen mee. Duur:
min of meer twee uur. Afstand: min of meer 5 kilometer. Laarzen,
kijker en gids gewenst. Planten laten staan, a.u.b. Hoe meer zielen
hoe meer vreugde.

De opgave gebeurde in deze volgorde: de inrichters, de plaats waar
de wandeling doorgaat, de leider van de groep.

De wedstrijd is trouwens alleen bedoeld voor Limburgers, daar zit reeds talent genoeg.

Ook het onderwerp zelf is behoorlijk beperkt. Alleen opnamen, gemaakt in de LIMBURGSE vrije natuur komen in aanmerking. Dus geen opnamen van safari, zoo, vulkaanuitbarsting, bergflora, diepzeefauna, gecultiveerde landschappen, enz... Wat Limburg ons biedt, moet en kan volstaan. Je staat versteld bij de verrassende schoonheid van de eenvoudigste dingen, vlakbij.

We willen ook ruime aandacht opbrengen voor de natuurdocumentaire waarde van de dia, die door een strenge klemtoon op de esthetische waarde soms ondergewaardeerd blijft. Bij de samenstelling van de jury is met opzet een evenwicht betracht tussen de doorgewinterde dia-prominenten en de groene jongens die zich met beide voeten en hun hart door de natuur bewegen.

Namen zeggen wellicht voldoende: Hubert Lehaen, André Wauters, Hugo Pluymers, Frans Nolmans, Jos Elsen....

Voor wie zich aangesproken voelt, even zeer beknopt het reglement: Verplicht onderwerp: alleen de vrije Limburgse natuur.

Deelname: alleen wie sedert 1 januari 1978 in Limburg woont.

Hoeveelheid: maximum 5 dia's per auteur.

Openbare jurering: 11 maart; iedereen welkom.

Alleen diaraampjes met glas van 5 cm bij 5 cm.

Deelname in de onkosten: 70 frank per auteur, terugzendingskosten inbegrepen.

Inzendingen moeten toekomen vóór 4 maart op het volgende adres:

SJB-Pandaclub,

Berkenstraat, 7, 3520 Zonhoven. Tel: 011. 81.30.97.

Bijkomende inlichtingen, volledig reglement en inschrijvingsformulier kan je op dat adres aanvragen.

Veel succes.

Willy Peumans.

BEHOUD VAN PLANT, DIER EN MILIEU IS VOOR HET NAGESLACHT BELANGRIJKER
DAN DE MOOISTE NATUURFOTOGRAFIE.

GROENE WEEK:
 LIMBURG, NATUUR-LIJK.

Van 21 tot 30 april organiseert SJB-Pandclub Zonhoven, een jongerenafdeling van het Wereldnatuurfonds die groen-actief is in en rond het Sint-Jan-Bergmansinstituut te Zonhoven, een GROENE WEEK. Volgende activiteiten staan vast.

1. GROENDE INFOBEURS: milieuvriendelijke groepen stellen zich voor aan het publiek: o.a. Wielewaal, Werkgroep Limburgse Natuurgidsen, Velt (29-30 april) Verbond Bijenteelt, Stichting Limburgs Landschap, WWF-Pandaclub.....e.a.

2. LIMBURGSE ONTMOETINGS-DAG voor leden van Wielewaaljongeren en Panda-club met wandelingen in de Zonhovense reservaten, bezoek aan de tentoonstellingen, dia- en filmvertoningen, natuurkuis... (29 april).

3. NATUURBOEKENBEURS (29-30 april) verzorgd door de Pandaclub-WWF.

4. TENTOONSTELLINGEN (29-30 april): Wielewaal; Terraria, Leefmilieu door Ministerie van Volksgezondheid. Dieren uit eigen streek in hun biotoop, Het leven van de bij.....e.a.

5. DIA'S, FILM, VOORDRACHTEN: (29-30 april).
 Filmnamiddag en milieuvriendelijk poppenspel voor kinderen.

J. Rutten: Biologisch tuinieren.

K. Meeuwissen: Wilde bloemen uit de omgeving.

Bijenteelt voor beginners.

H. Pluymers: Zonhovense reservaten.

H. Lehaen: Flora en fauna in de Limburgse reservaten.

Projecties van de bekroonde dia's van de wedstrijd:

LIMBURG, NATUUR-LIJK.

DIA-WEDSTRIJD LIMBURG NATUUR-LIJK.

In de Groene Week moet een vrij groots opgezette natuuriawedstrijd een eerste hoogtepunt worden. De SJB-Panda's hopen met de medewerking van heel fotograferend Limburg een totaalbeeld te vormen van de pracht in de eigen omgeving.

Wat beogen de inrichters vooral?

Zij richten zich uiteraard tot de diacclubs, maar ook zeer nadrukkelijk tot de vele amateurs die niet bij een diakring aangesloten zijn. Zij zijn van overtuigd, dat heel wat kunst in dialaders begraven ligt.

27-05-78: Determineren van Planten door Robert Berten.
 03-06-78: Cultuurlandschappen en de Heide door Willy Vanlook.
 10-06-78: Samenleven van dieren en planten-Ecologie door M. Verbeeck.
 17-06-78: Didaktiek van het excursieleiden door Mw Van Steenberghe.
 09-09-78: Natuurbescherming door Leon Bergmans.
 16-09-78: De kust en de weerkunde door Tony Vrijzen.
 23-09-78: Het wisselen der seizoenen; parken en opgespoten terreinen door Willy Bartels.
 30-09-78: Natuurbescherming en educatie door Guido Van Steenberghe.
 Eindzitting: nog te bepalen.

Naast het volgen van verschillende modelwandelingen, geleid door ervaren gidsen met een jarenlange praktijk, zullen de kandidaten zelf een excursie leiden en een eindwerk maken over het gebied waarin de excursie wordt geleid. Met het indienen van dit eindwerk in tweevoud en het afleggen van een nader te omschrijven proef, kunnen zij het diploma van gids verwerven.

In de lessen legt men de nadruk op het bijbrengen van een algemene vorming omtrent de belangrijkste aspecten van het leven in de natuur. Men zal proberen een inzicht te laten verwerven in de verschillende disciplines en hun onderling verband.

Syllabus:

Alle cursisten ontvangen "Het handboek voor opleiding tot natuurgids" uitgegeven door het IVN van Nederland. 'T Is een prachtig boek, erg uitgebreid, dat tevens een te raadplegen werk blijft voor de cursist. Daarnaast zullen zij aanvullende teksten ontvangen met een samenvatting over de verschillende lessen, opgesteld door de lesgevers, die dit jaar hoofdzakelijk Limburgers, mensen van eigen bodem zijn.

Inschrijving:

Totale som: 1900 frank. Hierin zijn vervat: de cursus, de nota's, de verzekering, de busverplaatsingen. Persoonlijke verplaatsingen zijn voor eigen rekening.

Nog enige nuttige adressen:

secretariaat van de Werkgroep Limburgse Natuurgidsen:

Cécile Ulenaers, Steenweg Linde, 24, Linde-Peer 3575. Tel 011.735279.
 centrum voor Natuurbeschermingseducatie,,
 Ommeganckstraat, 26, 2000 Antwerpen. Tel/031. 31.84.81.

Natuurwetenschappelijk museum Bokrijk, 3600 Genk; Tel/ 011. 22.26.99.

 MEN IS NOOIT TE OUD OM TE LEREN.

CURSUS NATUURGIDS 1978.

Opzet van de cursus;

Het Centrum van Natuurbeschermingseducatie, Ommeganckstraat, 26, te Antwerpen, organiseert dit jaar de cursus voor natuurgids te BOKRIJK in het NATUURWETENSCHAPPELIJK MUSEUM.

Deze cursus wil gidsen vormen, die op een prettige en verantwoorde wijze, belangstelling en eerbied voor de natuur kunnen doorgeven. Daarom dient de gids aandacht te hebben voor het landschap en een algemene kijk op het natuurgebeuren tijdens de verschillende seizoenen.

De lesonderwerpen zijn dan ook zeer gevarieerd, o.a. de samenleving van dier en plant, geologie en bodemkunde, landschapstypen, natuurbescherming in het algemeen, enz...

De lessen gaan door op ZATERDAGNAMIDDAG van 14 tot 17 uur, de excursies op zondag, meestal in de voormiddag. De cursus loopt van maart tot oktober, met onderbrekingen tijdens de lange week-ends en het verlof.

Voor Limburg verlenen hun medewerking: het Natuurwetenschappelijk Museum te Bokrijk, Het Centrum voor Bosbiologie te Bokrijk, Wielewaal Midden-Limburg, de Limburgse Natuurgidsen.

De cursus richt zich tot eenieder, die interesse heeft heeft voor de natuur rondom zich, ongeacht leeftijd, beroep, of studierichting. Alleen een minimum leeftijd van 16 jaar is vereist. Hij is uiteraard zeer geschikt voor onderwijzers, jeugdleiders, verantwoordelijken in het vormingswerk, enz... en voor iedereen die de natuur rondom zich beter, meer en intenser wil ervaren. Een voorafgaandelijke kennis is nuttig maar niet absoluut noodzakelijk.

Start: ZATERDAG 25 FEBRUARI 1978; 14 uur. Hier wordt gelegenheid geboden tot kennismaking met de Werkgroep Limburgse Natuurgidsen en haar werking. Een algemene uitleg over de cursus en de gang van zaken ter plaatse en elders wordt gegeven. Er is mogelijkheid tot inschrijving. Een eerste initiatiewandeling wordt gehouden in en om het centrum.

Begeleider: René Martens, Hasseltweg, 513, Bokrijk, 3600 Genk.

Excursieleider: Willy Peumans, Kriekboomstraat, 10, 3600 Genk

TEL: 011. 35. 41.25.

Lesdata, lesonderwerp, lesgever.

25-02-78: Algemene inleiding.

04-03-78: Het Bos door Roger Schoebben.

11-03-78: Momentopnamen in de plantenwereld door MW Van Steenberghe.

18-03-78: idem.

08-04-78: Algemene en Limburgse geologie door Tony Vrijssen.

15-04-78: Landschappen en bodemkunde door Marcel Verbeeck.

22-04-78: Momentopnamen uit de dierenwereld door Jan Gabriels.

29-04-78: Momentopnamen uit de dierenwereld door Jan Van Duffel.

20-05-78: Methodiek van het excursieleiden door Gust Claes.

Vandendaele-Nies Gaby, Oudekerkstraat, 36, 3688 kinrooi.

Door het Houeeyckstraatje naar de Grote Renne.

Vandendaele Noel, idem,

Idem.

Vaneygen Frans, Driehoevenstraat, 26, 3690 Bree.

Biotoopstudie van het Itterdal te Opitter-Bree.

Vanstreels Mia, Bosstraat, 52, 3680 Maaseik.

De Sloot, geklasseerd landschap te Heppeneert-Maaseik;

Verlaak Frits, Stappenvekkenweg, 6, 3670 Neeroeteren.

Gebied tussen Itter en Schacterbeek, Voorshoven-Neeroeteren.

Verstappen Henk, Emmasingel, 35, Weert, Nederland.

De IJzeren Man.

Willems Bernadette, Hoogstraat, 189, 3688 As.

De Caelenberg, gelegen in de vallei van de Bosbeek te Niel

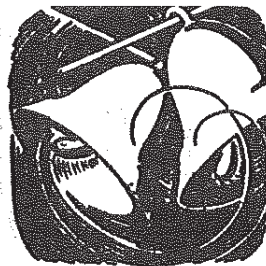
en bij As.

Nota van de Redactie.

Aan alle dames en heren hebben wij op de proclamatie een verzoek gericht om een korte samenvatting te maken van een paar bladzijden voorzien van een kaartje.

Alleen Frans Vaneygen en Gaby Nies waren tot nu toe zo vriendelijk een stukje te sturen. Ik dank ze daar heel vriendelijk voor. Maar ik ben eerlijk gezegd een beetje ontgoocheld, dat ik nog niet meer mocht ontvangen.

Hopelijk laten jullie mij niet in de put zitten.

EEN VERENIGING IS DOELTREFFEND NAARGELANG HET DYNAMISME VANHAAR LEDEN.

LIJST VAN DE GEDIPLOMEERDEN, TITELS VAN HUN EINDWERKEN.
 Camp Lambert, Koeweerd, 80, 3650 Stokkem-Dilsen.

- De Elerweert.
- Conen Ronny, Belestra t, 18, 3688 Kinrooi.
 De Zig.
- Costens-Coolen Simonne, Luitestraat, 7, 3688 Kinrooi.
 De Simpel te Kinrooi.
- Demandt Gerard, Brammert 25, 3650 Dilsen.
 Oude Maas en grindgaten te Stokkem.
- Dreesen Jan, Ophovenstraat, 64A, 3694 Gruitrode.
 Biotoopstudie v/h Itterdal te Opitter-Bree.
- Dreesen Mathieu, Kakebeekstraat, 1, 3598 Bochelt.
 't Wijfelterbroek.
- Dreesen-Moors Mia, Neeroeterenstraat, 53, 3671 Opoeteren.
 De Bosbeekvallei te Opoeteren.
- Dreesen Theo, idem.
 idem.
- Dries Jan, Schepersweg, 112, 3600 Genk.
 De Tenhaagdoornheide.
- Gielen Jos, Stokkemerb a n 118, 3650 Dilsen.
 Oude Maas en grindgaten te Stokkem.
- Jacobs Jaak, Bosstraat, 57 A, 3598 Bocholt.
 De Balkerheide.
- Leenders Robert, Venlose steenweg, 49, 3688 Kinrooi.
 Het Vijverbroek.
- Merken Lambert, Pastoorslindenstraat, 69, 3760 Lanaken.
 Het Pietersembos te Lanaken.
- Meynen Roger, Van Eycmaan, 95F1, 3880 Maaseik.
 Heppeneert, uniek landschap in de Maasvallei , bespreking
 van een ecologische eenheid.
- Moors René, Wiekerbeekstraat, 6, 3690 Bree.
 De Sint Maartensheide.
- Paredis Amanda, Gerdingerpoort, 22, 3690 Bree.
 Het Park van het Kasteel te Opitter.
- Peeters Gerd, Kasteelstraat, 6, 3688 Kinrooi.
 Het Vijverbroek.
- Poelmans gerard, Kerkeveld, 28, 3540 Zolder.
 De Roten te Houthalen.
- Rosvelds-Brouns Els, Weerter steenweg 99, 3688 Kinrooi.
 De zig te Kinrooi.
- Roussard-Gabriels lena, Luitestraat, 4, 3688 Kinrooi.
 Itterbeek en omgeving.
- Segers Jan, Stationstraat, 2, 3650 Dilsen.
 De Eleweert.
- Stevens brigitte, Oude Baan 46, 3650 Lanklaar-Dilsen.
 Het Greven en de Zuid-Willemsvaart te Lanklaar.
- Stevens Marc, idem.
 Idem.
- Steyvers Jos, Weg naar Neerglabbeek, 8, 366 Opglabbeek.
 De Groet Heide te Opglabbeek.
- Tijskens Arnold, Smeetsstraat, 78, 3688 Kinrooi.
 De Brand te Molenbeersel.

Bij alle zorgen: dit stemt ons FIER,
 dit stemt ons BEWUST,
 dit stemt ons -ondanks alles- BLIJ.

Wij leven hier nog in een niet helemaal bedorven streek. Het land is plat, er zijn geen bergen en geen heuvelen, -menkan niet alles hebben-. Maar het is open en wijds. Het heeft bossen, vennen en broeken. Sommige waterlopen zijn nog redelijk proper en dat wil vandaag de dag wat zeggen. De wind waait nog over de vlakte. Er is nog niet teveel beton, al hebben we zware problemen met de kiezelbazen. Het belangrijkste van alles: we leven nog niet volledig ANONIEM in onze, in vele opzichten zo heilloze "schaalvergrotingen".

Men draagt hier, zoals te Brussel nog geen dode naar buiten, terwijl de medebewoners van de "building" nog amper opkijken of zeggen: ja daar is blijkbaar "IEMAND" dood.

Laat ons vooral bewust blijven van de KWALITEIT van het leven.

En sta mij toe, niet somber, maar een beetje poëtisch te eindigen, zoals dat op een feestdag past, en U een "cantilene", een klein gezang, een klein gedichtje voor te lezen, dat ik in '75 op de Vinkenbos te Geisingen schreef.

Het juichend kruid langs padenzoom,
 het tere wit van anemoon,
 gezang in hout verscholen.

Het eerste nestje dat ik vond
 tintelend licht en wolken rond
 het tijdeloze dolen.

Een beker leven tot de rand
 de adem van dit stille land
 en de geur van de wilde rozen.

De vis die in de beek opspringt,
 het liedje dat weer in me zingt,
 ven het eigen land, het kozen.

D. SNIJDERS, O.S.C.

waardering voor zijn gewezen meester.

Wij geven het leven door. Wij geven ook de fakkel door. Of wij laten ze uitgaan. Zo IS het en dat is de geschiedenis. Hubde aan hun uithoudingsvermogen en hun liefde voor de ZAAK, die vandaag bekroond worden. Men wordt van zo een diploma niet "vet"; men wordt er wel "RIJKE" van, in de allerbeste betekenis van het woord.

Vervolgens dank ik, en weer namens allen, het gemeentebestuur van Kinrooi, dat het initiatief in alle fasen volledig steunde en op wier medewerking wij steeds konden rekenen, ook voor het praktisch gedeelte. Vanaf verduisteringsmateriaal (de eerste keer) tot de receptie (de laatste keer) van vandaag, nietwaar, schepen Schoofs?

Het centrum voor Natuureducatie te Antwerpen, dat praktisch volledig instond voor het theoretisch gedeelte; met name en in het bijzonder de heer en mevrouw Van Steenberghe, die het leeuwenandeel hiervan voor hun rekening namen.

De Limburgse Natuurgidsen en de Wielewaalafdeling Bree-Kinrooi, voor hun praktische medewerking. Met name en heel bijzonder juf-frouw Cécile Ulenaers, die het secretariaat met kundige en vaste hand leidt en die steeds een grote hulp was voor onze secretaris. Van de Wielewalers moeten wij vooral de heer Frans Theybers bedanken, die tijdens praktisch alle lessen paraat was om een gewaardeerde, helpende hand toe te steken en de heren Jaak Faassen en Leo Corstjens van Bree, tot wie wij ons steeds konden wenden voor honderd en één zaken.

Niet in het minst onze hartelijke dank aan de Limburgse Gidsen, die instonden voor de excursies. Deze praktische "uitstappen", onder leiding van o.a. de heren Peumans, Martens, Faassen en zoveel anderen, zijn steeds boeiende leerwandelingen geweest.

Vrienden,

het ga U goed,

het moge ons goed gaan,

het moge de velen na ons goed gaan.

Het klinkt een beetje "koninklijk". De vorst wenst zo.

Het IS ook koninklijk: een schoner wens bestaat niet.

Een schoner wens bestaat zeker niet, in een geval, waarbij wij "IETS" te zeggen hebben, "iets te doen hebben", Zelf iets in handen hebben.

Gezondheid, lang leven, geluk in alles, oorlog of vrede, kwade tijden, crisis of welvaart... disconto-voeten: het ontglipt ons... wij hebben het niet voor het zeggen, wij hebben het NIET in handen.

Maar of wij hier -en waar gij ook moogt wonen-, nog menselijk aan onse trekken zullen komen: DAT ZULT GIJ MEDE BEPALEN.

Er weegt momenteel een ONTZAGLIJKE, NOOIT GEZIENE en HAAST ONDRAAG-
LIJKE verantwoordelijkheid op ONS ALLEN: DE GENERATIE VAN NU;
Van hoog tot laag...
Vooral op alle bestuurlijke instanties.

De mens is in staat zijn blauwe planeetje op te blazen.
Hij heeft huiveringwekkend "speelgoed" in handen: kernergei, neutro-
nenbom, allerlei geleide tuigen (hopelijk zijn ze goed GELEID). Hij
is nu zeker in staat voor meerdere geslachten alles te bederven.
In bepaalde opzichten en voor bepaalde streken: heel zeker VOORGOED.

In kan maar herhalen: ik ben gelukkig in Uw midden van vreedzamen,
van...weerlozen...

Het is een hele eer geweest voor onze jonge "Geschied- en heemkun-
dige Kring van Kinrooi", deze cursus -met vele anderen te MOGEN or-
ganiseren. Ge weet allicht ook wat voorzitters in menig opzicht zijn:
geïnteresseerde lieden, dat wel; maar dikwijls doorbuigend onder de
voorzitterschappen, en maar wat blij, dat ze een secretaris vinden,
-DE spil van haast alle verenigingen-, die zich alles en nog wat
aantrekken.

Vrienden, als de Geschied- en Heemkundige Kring van Kinrooi iets
heeft gedaan, dan is het voor het overgrote deel dankzij het werk
en de inzet van onze secretaris Mathieu Kunnen, die ik van harte
dank namens onze hele vereniging. Hij zei wel eens ooit, dat hij
dreigde boven zijn toeren te geraken, maar hij IS er gelukkig nog.
Gezond en wel...

Op de tweede plaats dank ik de cursisten. Jawel, onmiddellijk en hier.
Na de grote ramp van Tessenderlo maakte ik de inhuldiging mee van
de inderhaast nieuwgebouwde wijk, voor de vele huizen die van de
kaart werden geveegd. Ik herinner me goed de hoeksteen in het eer-
ste huis, waarop de metselaar, de architect, de schrijver, de
aannemer, de stukadoor, het commissariaat voor wederopbouw.....ge-
woon door elkaar werden vermeld. Er was goedkeuring, er was af-
keuring. Ik vond het toen heel origineel en...JUIST....

Zij, onze cursisten, zullen het waar moeten maken, dat vele anderen
LEREN onze natuur te waarderen, te beschermen, te cultiveren, lief
te hebben.

Van beroep ben ik "schoolmens" en ik weet dus wel een beetje wat
ik zeg. Het is vaak teleurstellend wat men met zijn onderwijs
ONMIDDELLIJK meent bereikt te zien. Maar het is ook versterkend
soms na jaren te merken, dat men iemand anders kon aansteken. Het
is zelfs prachtig dat de leerling later de meester ging overtreffen.
Mijn vader-zaliger vertelde meer dan eens (en wellicht met vaderlijke
overdrijving) dat "Meester Naard" hem ooit had gezegd: Jong, blijf
nu maar thuis, Ge weet nu zoveel als ik. Ik kan u niets meer leren.
In zijn stem klonk dan minder de "eigen glorie", dan wel een grote

Het is OOK en VOORAL: de gang naar lucht,
 licht,
 water, dat die naam nog waard is.

Het IS: het herontdekken van deze onmisbare LEVENSelementen.
 Het is liefde voor het eigen heem.

Het GEKKE is: Wij verwoesten,
 wij breken af,
 wij betonneren,
 wij asfalteren,
 wij bezoedelen,
 wij verleederen nodeloos en veel te veel....

Wij doen dat als kleine, onwetende kinderen....
 En WIJ vluchten dan weer, als we er de centen voor hebben, terug
 naar wat wij vernielden of naar het beetje dat nog overeind staat.
 Ik Vermandere in sappige taal de onzin bezingen van het tarweveld
 dat met de bulldozer te lijf was gegaan om het te bederven tot een
 zogenaamd "recreatieoord" vol lawaai, stank, vuil en noem maar op...
 en hoe men nu weer vroeg naar goed, ouderwets tarwebrood... dat er
 nooit meer zou wassen...
 Vrienden, Wij zijn ECHT NIET GOED WIJS.

Ik ben gelukkig, om en na een boerenjeugd in een echt dorp, dat
 ik veel heb bezongen, vooral na het lezen van het boek van Lut
 Ureel met de lange, maar ALLÉS/zeggende titel: "Wat ben ik blij dat
 ik in een dorp geboren ben".
 Ik ben gelukkig, om en na een zestien jaar kamperen met scouts,
 Ik ben gelukkig om een tien jaar kamperen met de bouworde,
 Ik ben gelukkig, om en na de oprichting v/e heemkring hier ter plaatse,
 Ik ben gelukkig in dit milieu van bewuste mensen.

Ik voel mij nochtans niet vaak gelukkig,
 als ik zie wat ik zie,
 als ik hoor wat ik hoor,
 als ik ruik wat ik ruik,
 als ik zoveel liefs niet meer zie;
 als ik zoveel goeds niet meer vind,
 waar dat vroeger was...

Ik maak wel eens een gedicht en "moet dus wel ergens een beetje
 vangen". Ik ben nochtans realist genoeg om te weten, dat koken geld
 kost, dat men geen kiezel als grondstof kan uithalen waar er geen zit,
 dat de vooruitgang of wat daarvoor door-gaat ergens weer betaald
 moet worden.

Ik vraag mij wel met U af: OF dit allemaal MOET,
 OF dit allemaal ZO moet?

Ik vraag mij, met U en met vele anderen, MET ZORG af hoe WIJ ooit
 ter verantwoording zullen geroepen worden door wie na ons komen.
 Ik denk, met zorg, Hopelijk is het dan niet te laat.

KINROOI 17.12.1977. EINDE VAN DE NATUURGIDSEN-CURSUS 1977.

De voltallige vergadering werd daar toegesproken door de heer Snijders, voorzitter van de heemkundige kring. Wat hij vertelde beroerde ons in het diepste van ons hart. Wij vonden het zo tref- fend dat we besloten zijn toespraak met zijn goedkeuring inte- graal te publiceren ter overweging. We geven eveneens de namen, adressen en titels van de eindwerken van diegenen die werden ge- diplomeerd en die nu voortaan deel uitmaken van ons groepje. Hopelijk kan dat wel eens van pas komen voor diegenen die eens een studie willen raadplegen over één of ander gebied.

— Ik zeg kort en goed: Amici,
Commilitones, wat betekent: mede-strijders,
Vrienden,
en met een bepaald doel....

Ik voel mij hier een beetje als op mijn eertse bedevaartstocht, ja- ren geleden, in de St Pieter te Rome. Het is er druk, het roeze- moest, het loopt, het keert, het gaat.... Men komt er na een daag- se treinreis stijfgezeten aan. In die trein wist men met zijn me- dereizigers niet goed wat aanvangen:

Welke landslieden zijn het?

Welk geloof zouden zij al dan niet belijden?

Welke taal zouden ze spreken?

Welk geloof zouden zij al of niet belijden?

Men heeft er het raden naar. Daarvoor zitten we in een trein.

Wij WORDEN VERPLAATST.

Maar in die St Pieter, weet men, Ziet men op de ontspannen gezichten: hier zijn we onder SOORTGENOTEN. Wij spreken in ons hart dezelfde taal. En als er daar duizende mensen urenlang staan te wachten op de Paus, dan hoeft er ergens maar één te beginnen met "Credo in unum Deum", of duizenden verstaan hem en vallen hem bij... Zelfs in Jeruzalem zijt ge niet ZO zeker.

Wij zitten hier met éénzelfde "Credo".

Op de grens van "het jaar van het dorp", vieren wij de bekroning van -naar ik hoor- grote en volgehouden inspanningen.

"Dorp" roept, veel meer dan "stad", NATUUR op. NATUUR: ons mense- lijk leefmilieu. Ook de mens IS natuur. Hij zou toch alleszins na- tuurlijk-ER moeten leven. Wij kennen de smalende opmerkingen van zo- velen: die "natuur"-mensen, zouden onnozel zo een ganse dag lang naar een vogel zitten spieden; het zouden van die sluipers zijn door het groene hout, alleen maar gelukkig te maken met het beluisteren van tierelierende vogeltjes, tussen bomen en struiken en langs ver- weerde kleine monumentjes en vervallen boerderijen en schuren. Jazeker, dat is er ook bij, maar dat is het niet alleen.

bundelen van dossiers per regio voor een vlotte NAL-werking.
onderzoek van speciale gevallen.

dit alles zal worden gebruikt als basis bij de ruilverkavelingen en de toepassing van de wet op de landherinrichting.

Er zal rond Tienen een studieexcursie worden ingericht om te leren hoe een holle weg moet geïnventariseerd worden.

Willy Vanlook heeft een basistekst gemaakt als documentatiebron voor het ontwerp van een decreet, ondertussen neergelegd door volksvertegenwoordiger Gabriels, voor de bescherming van hoger genoemde waardevolle dingen. Hij zal daaruit artikels pyren voor Erica. Merci Willy en bravo voor al dat bateloos studiewerk. Nog maar eens een staaltje van geen woorden maar daden.

Niet wegwuiven, manneke, ge verdient het.

Er zal een tentoonstellingstand worden gemaakt van 3 uiteenneembare panelen met 3 thema's: Wie zijn wij? Wat doen wij? Wat willen wij? Gerd Demandt en Jef Leijssen zullen zich daar aan moe maken. Streefdatum 15 april. Gerd zegt: dan zijn ze zeker af.

Een folder met een begeleidende tekst zal eveneens worden gemaakt tegen die tijd. Die zal ook af zijn.

Er zal een sticker worden uitgegeven, eveneens tegen die datum, met als basistekst: Als de natuur je lief is... Naast de educatieve waarde (wat een mooi woord...) hopen we natuurlijk in samenwerking met alle plaatselijke groepen op een flinke opbrengst ten voordele van NAL, het stiefkind van Limburg.

Volgende natuurgidsencursus te Bokrijk: zie verderop in het blad In 1980 bestaan we 10 jaar zegt Willy Peumans. Grote festiviteiten. Suggesties gevraagd: niet allemaal tegelijk, a.u.b.

Ziezo mensen, gezien het, een hele boterham. Sommigen hadden dan na afloop ook zo'n dorst, dat ze heel laat zijn thuis gekomen, met alle gevolgen vandien. Een goede verstaander heeft maar een half woord nodig. Dag allemaal.

Jef Leijssen.

NAMENS HET BESTUUR VAN WERKGROEP NATUURGIDSEN LIMBURG.

Ik ben bij.....
Als morgen alles weer grauw zal zijn
in mijn hart en druilregen mijn stemming nog mistroostiger maakt, dan zal ik toch heel hard roepen: "Ik ben blij heel blij ben ik", om dan weer in stilte te prevelen: "Ik ben blij". En de vrede van dit kleine fijne woord zal me dan vertellen, dat ook voor mij eindelijk na die vervelende eentonige eindeloos lange winter de lente is weergekomen.....Hoera.
.....Louisa Van Straten-Dierickx.

ben geleverd. Alleen spijtig van dat laatste stukje, waarmee nog zoveel zal worden vernield.

Deelname aan de grote betogingen: tegen de A-24 en tegen de kern-energie. Niet te vergeten de Nationale Natuurbeschermingsdag in de Vlaamse Ardennen. Weten jullie het nog? D'Hoore,,,,,.... waar zijt gij? Die vraag stellen wij ons reeds lang niet meer. Voor ons bestaat er geen D'Hoore meer. En we zullen hem dat duidelijk laten voelen met de volgende verkiezingen. Weg met hem..... we stemmen hem weg. Rotten appels gooien jullie toch ook op de mesthoop?

PLEZANTE NOOT:

Boekhoudkundige afsluiting met een batig saldo. Hoera.

Toekenning van 25.000 fr. subsidie voor 1978 door de jongens van de Behendige Reputatie. Merci mannekens, voor één keer merci. Als jullie nu nog je leven beteren, dan..... Of hebben jullie een slecht geweten? Troost je dan. Het verandert niets aan de zaak en het berouw komt bij ons ook pas na de zonde. Maar het is zoals reeds gezegd: beter laat dan nooit.

De voorzitter en wij allemaal trouwens, vonden het een overzichtelijk en duidelijk verslag, dat puik werd gebracht. Die Cécile toch, een kei van een vrouwmens. Bravo voor de kundige opzet, het blijde enthousiasme, de gulle inzet en de eeuwige bereidheid voor alles. Wat zouden we toch zonder haar beginnen?

Na een tas geurig dampende en lekkere koffie of een zelf gehaald glas water met een paar stukken duur betaalde Kempische vla:

EVALUATIE EN PLANNING 1978 door Willy Peumans.

Om iedereen zijn zin te geven, zullen de vormingsactiviteiten voortaan doorgaan beurtelings op een zaterdagmiddag en een zondagvoormiddag. Hopelijk zijn er dan meer aanwezigen.

Ir Roskams hernieuwt zijn oproep voor gidsprestaties tegen een vergoeding op de Teut, de Ziepbeek en de Mechelse Heide. Allez mannekens van de streek, jullie laten zich toch niet kennen, zeker? Die man moet geholpen worden. Voor ons staat hij ook steeds klaar.

Er dient een lijst ingediend te worden per groep (vb: Lommel, Lummen, Bree, enz...) van gidsen waarop bij onvoorziene vraag altijd beroep kan worden gedaan. Stuur ze naar ons aller Cécile, de duivel doet al die zich bezig houdt met de coordinatie en de public-relations.

Er zal een vormingsactiviteit worden ingericht te Winterslag aan de mijn. Een combinatie van industriële archeologie en natuurstudie. Marijke Van Houtte zal haar bevallige schouders daar onder zetten. Ge zult zien: iets nieuws maar het wordt wat.

Lisec doet een oproep voor projectwerk:

inventarisatie van houtwallen, holle wegen, waardevolle kleine landschapselementen en houtkanten op kaarten van 1/25000 volgens de Liseckarthering met vierkanten van 1 KM zijde.

een beetje. Je mag altijd komen helpen.
enkele bestuursvergaderingen te Antwerpen, kwestie van presentie.
een jaarvergadering in Herkenrode, dat gezegende oord.
allerhande vormingsactiviteiten:

de cursus voor natuurgids: modelwandelingen, stagebegeleidingen,
exameafname, raad en daad aan alle kanten.

10 studie-excurties: we durven aandringen op een ruimere belangstelling als er moet bijgeleerd worden.

Viermaal een uitgave van Erica.

persoonlijk ben ik natuurlijk niet ongevoelig voor de geur van van het wierookvat waarmee op de vergadering werd gezwaaid in verband met de vernieuwde uitgave van onze Erica. Ik ben heel erg blij dat dat in goeie aarde is gevallen. Merci. Maar ik wil toch even zeggen dat we er nog lang niet zijn. Ik wil een steengoed blad maken, dat door iedereen graag gelezen wordt en dat zo goed is dat men het niet wegwerpt. Er wordt trouwens al genoeg weggesmeten. En daar ik eigenlijk met mijn 1,78 m toch nog maar een klein manneke ben met wel veel haar maar niet veel eronder, doe ik nog maar eens beroep op jullie allemaal. Wilt ge niet altijd dezelfde soep eten, dan zult ge zelf ook eens moeten koken. Laat je niet pramen, laten we er iets fijns van maken. Voor ons, door ons, laat dat onze leuze zijn. Strks heb ik geen duim meer van al dat zuigen.

120 geleide natuurwandelingen met een gemiddelde bezetting van 40 deelnemers wat wijst op de stijging van de belangstelling die natuurlijk te danken is aan jullie onverpoosde inzet.

Formidabel. Bravo jongens.... en meisjes.

Tallose inlichtingen verstrekt aan en een niet juist juist gekend aantal wandelingen (in elk geval meer dan 100) op aanvraag geleid voor scholen, jeugdgroepen en volwassenenorganisaties.

Onze bijzondere dank gaat ook uit naar de stille werkers, waarvan we nooit iets horen, die we nooit ergens zien, maar die constant bezig zijn op een of andere manier onze zaak te dienen, hetzij moreel, finantieel, pedagogisch en noem maar op. Laten we hen het thuisfront noemen. We denken in dit verband aan de onderwijskrachten, die in hun klassen voortdurend de aandacht van de kinderen trekken op de natuur en alles wat daar mee te maken heeft. Het zijn zij, die lepeltje voor lepeltje de nodige eerbied en respect bijbrengen voor het huis dat de natuur toch voor ons is. Respect voor alle leven en nog veel meer. Dank U mensen. Dat verdient onze waardering en die taak is niet te onderschatten. Dank U en hou vol. We weten dat het een kwestie is van heel lange adem en heel veel tijd. Maar U kan altijd op ons rekenen.

Hulp bij de A-24-affaire, dat vervloekte onding waar ze nu alleen in het Noorden nog mee opgescheept zitten. Het gebeurde in de vorm van vergaderingen, het maken van demonstratiemateriaal, de verkiezingsvoorbereidingen, zonder de bals en de steunkaarten te vergeten. Mensen, wat hebben we toch allemaal gedaan tegen dat product van hoogmoed en waanzin. Formidabel wat we die kerels heb-

tenswaardigheden uit bij een gezellige babbel. Een boomklever liet zich aan alle kanten bewonderen, terwijl hij ijverig pikkend en zich van niets bewust langs een beuke-stam opklauterde. Iemand sprak van een kleine specht. Iemand anders bemerkte een kauw met witgekleurde vleugels en vertelde een verhaal over een witte raaf.

Aandachtig staarde we met samen-geknepen oogleden naar de silhouetten van de boomsoorten, betastten we hun schors en de vorm van hun gespitste botten, beroken we laatste paddestoelen en raadden naar de mossoorten. Landewald had ons moeten bezig horen. In de verte lachte een groene specht om onze povere kennis en onze bizarre pogingen daar iets aan te verhelpen. Als kerkpilaren stonden de majestatische beuken te wachten op een schuifje zon, zichzelf naar de achtergrond in de fijne smoor van de mist verliezend in wegwijkende groen-grijze tinten. Hun zeldzame lage scheuten verschooten zich in ranke horizontale vertakkingen. Pure staaltjes ikebana voor wie er aandacht voor had. En dat zonder dat er ook maar enige theorie of praktijk aan was te aps gekomen. Bij nader inzien een prototype van Japanse tekening.

*

* *

Rond 12.00 uur deelden we met een gezellige babbel, een sober middagmaal aan een democratische prijs. Zo'n vacantiiefabriek is dan toch nog ergens goed voor.

*

* *

Na de begroeting van een 25-tal nieuwlichters en oude bekenden, startte voorzitter Schoebben rond 14.00 uur met een hartelijk welkom, vooral aan de nieuwe gezichten van Kinrooi (bravo meisjes en jongens voor de flinke opkomst). Hij wenste ons het allerbeste voor 1978, vooral een vredig gezinsleven dat de noodzakelijke basis zou moeten zijn voor een harmonisch natuurbelevens. Daar valt inderdaad wat voor te zeggen. Verder wees hij op de bij uitstek educatieve taak van de natuurgids in de wereld van hebzucht en materialisme die ons deel is geworden.

*

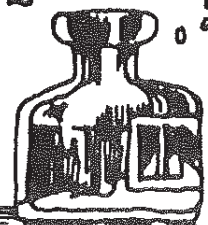
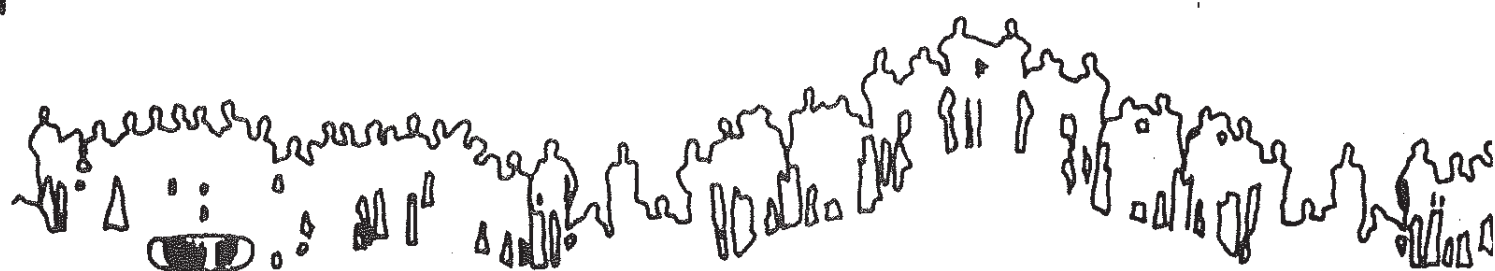
* *

Leon Bergmans krikte ons dan nog maar eens op in onze "Groei naar een beter milieubewustzijn". Van wat de welbespraakte voorzitter van NAL en ISIS hierover te koop had, kan je verderop een samenvatting lezen.

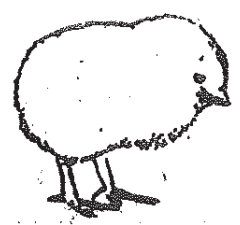
*

* *

Ons aller Cécile maakte dan de jaarbalans. 5 bestuursvergaderingen in de Majestic te Genk. Boze tongen beweren dat daar alleen maar zou gedronken worden. Dat is inderdaad zo, maar we betalen de pinten zelf en werken doen we ook

Dag lieve mensen, dag allemaal.....

Ik kan de lente ruiken.
Het kriewelt in me omhoog
met het spetterende licht
en de warme geur
van de opengebroken aarde.
De krokus en de hazelaar,
het fluitekruid,
de andoorn en het zenegroen,
en, en, en.....
ik kan ze niet bijhouden.
Ze haasten zich
om het feest mee te vieren.
Ik heb zin om lief te hebben,
om te houden van,
om alles aan mijn borst te drukken,
om snelle voeten
te laten dansen
in een kring
rond de nieuwe lenteboom.

Ja lieve mensen, zover is het weer. De lente is weer in 't land, het groeit en bruist 't allen kant. Het is de tijd van het nieuwe, van de opbouw, van de structuur en van de planning. Daarom wil ik U ook uitgebreid verslag uitbrengen van onze jaarvergadering die we hebben gehouden in Hengelhoef-Houthalen op 14 januari 1978. Lees het goed, er zijn belangrijke dingen beloofd en gezegd. Hopelijk komt er iets terecht van al die mooie woorden en beloften en voornemens. En we hebben jullie er ook bij nodig.

*

* ^ *

Rond 10.00 uur doken een 30-tal mensenschimmen op uit de mist. Ondanks al die wijsborden waren er toch nog die heel wat hadden moeten zoeken. Zelfs een afvaardiging uit Antwerpen mochten we begroeten. Samen "pleegden" we een gezellige wandeling onder de kale kruinen van de hoge bomen in het omliggende bos. Willy Peumans en René Martens, wie anders, waren nog maar eens de voornaamste fingerwijzers. Voor de rest wisselden we elkaar onze we-

ERICA, 6de JAARGANG NO 1/1978.
Driemaandelijks uitgave van de WERKGROEP LIMBURGSE NATUURGIDSEN.
aangesloten bij NAL: NatuurbeschermingsActie Limburg.
ZETEL: Natuurwetenschappelijk Museum Bokrijk.
REDAKTIE: alle Limburgse natuurgidsen.
CONTACTADRES: Jef Leijssen, Bemvaartstraat, 36, 3583 Overpelt.

VOORZITTER: Roger Schoebben, Dorpsstraat, 62, 3745 Eigenbilzen.

VERZENDSTER EN VERANTWOORDELIJKE UITGEEFSTER:
Marijke Van Houtte, Spoorwegstraat, 75, 3500 Hasselt.

SECRETARIAAT: Tel: 011/ 73.52.79.
PENNINGMEESTERES: Bankrekening: 235-00102 48-75.
COORDINATIE VAN DE WANDELINGEN:
COORDINATIE VAN DE VORMINGSPROGRAMMA'S:
Cécile Ulenaers, Steenweg Linde, 24, 3570 Linde-Peer.

IN DEZE UITGAVE:

Dag lieve mensen, dag allemaal!.....	2.
Kinrooi 17.12.77, einde van de natuurgidsencursus 1977.....	7.
Cantilene.....	11.
Lijst van de gediplomeerden en hun eindwerken.....	12.
Cursus natuurgids 1978, inlichtingen.....	14.
Groene week, Limburg ntuur-lijk.....	16.
Milieuagenda, vast wandelprogramma 1978.....	18.
Wandelprogramma.....	19.
Vormingsactiviteiten voor de natuurgidsen.....	23.
Luisterend naar het licht, lentegedicht.....	25.
Hete hangijzers:	
Natuurexploraties, een natuurbeschermingsprobleem???	26.
Achtmaal vijf "STILLE WENKEN" voor geleide wandelingen.....	29.
Voorzichtig met vuur.....	30.
Nee Lucht.....	32.
Goed voor een gRimlach.....	32.
Standpunt, Brandpunt:	
Groei naar een beter milieubewustzijn.....	33.
Houtwallen, de moeite waard om ze te beschermen.....	36.
Verslag van de tweede jaarlijkse statutaire vergadering.....	39.
Het Itterdal.....	42.
Inferno op de hei, herinnering a/e onweer.....	47.
Op school stonden zij;.....	50.

Gehele of gedeeltelijke overname van artikels is alleen mogelijk
ten dienste van de natuurbescherming en pas na toelating van de
respectievelijke auteurs.

Meningen, stellingen en uitspraken, afgedrukt in deeze uitgave,
strijdig met de doelstelling van de natuurbescherming en de vere-
niging, worden door de redaktie van commentaar voorzien. Recht op
antwoord wordt evenwel gewaarborgd.....

